

architraaf

professioneel

architectenmagazine September 2020 - n° 204

Driemaandelijks tijdschrift – Toelating P801047 – Afgiftekantoor/Antwerpen X – Arch. Korteknie Stuhlmacher Architecten i.s.m. Callebaut Architecten en Bureau Bouwtechniek – Kloosterruïne wordt stadshbibliotheek – Foto © Luuk Kramer

Introducing Colour 28, Matt white

Bringing colour to life since 1968

Top left: **060** round head shower. Bottom left: **590H** basin mixer. Right: **5471R** built-in shower mixer with hand shower.

VOLA Studio

Tour & Taxis
Havenlaan 86C
1000-Brussels

Tel.: 02 4659600
info@vola.be
www.vola.be

Editoriaal

architraaf

professioneel architectenmagazine

Uitgever Maison des Architectes ASBL
r.treselj@architrave.be – www.architrave.be

In samenwerking
met de Waalse Architectenunie

Abonnementen en adreswijzigingen
Isabelle Dewarre – tel. +32 (0)4 383 62 46
id@architrave.be

Hoofredacteur Robert Treselj
r.treselj@architrave.be

Raad van bestuur Hubert Bijnens
Gaëtan Doquire – André Posel
André Schreuer – Robert Treselj

Redactiecomité redaction@architrave.be

Brussel Ludovic Borbath (AABW)
– Gérard Kaiser (UPA-BUA)

Vlaanderen Hubert Bijnens, Roel De Ridder

Wallonië Robert Louppe (AAPL) – Eric Lamblotte,
André Schreuer, Robert Treselj (SRAVE)

Grafische vormgeving en prepress
www.stereotype.be

Vertaling, redactie
BVBA Redactie Bureau Palindroom

Druk
Moderna Printing nv

Fotogravure
SPRL Goeminne Photogravure

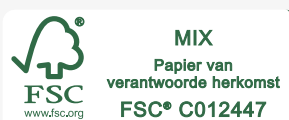
Advertenties
Gilles Manette – tel. +32 (0)473 19 40 88
marketing@uwva.be
Isabelle Dewarre – tel. +32 (0)4 383 62 46
id@architrave.be
Guy D'Hollander – tel. +32 (0)475 60 35 31
guy.dhollander@architraaf.be

Het tijdschrift wordt uitgegeven met een oplage
van 13 150 exemplaren (8 150 NL – 5 000 FR).
Levering per direct mail. Gratis, mag niet
verkocht worden.

Elke integrale of gedeeltelijke reproductie of
verschijning van in het tijdschrift *architraaf*
gepubliceerde pagina's of afbeeldingen die
plaatsvindt zonder schriftelijke toestemming
van de uitgevers, in welke vorm dan ook, is
verboden en zal worden bestempeld als namaak.
Het tijdschrift *architraaf* is niet verantwoordelijk
voor de teksten, foto's en illustraties die werden
toegestuurd.

Het tijdschrift *architraaf* en het *architraaf*-logo
zijn gedeponeerde merken.

ISSN 2295-5828

“Een samenleving zonder cultuur is als een zebra zonder strepen”

Afrikaans gezegde

Een magazine als *architraaf* in goede banen leiden in deze complexe tijden is een economische evenwichtsoefening, maar ook een filosofische uitdaging. De nieuwe beproevingen die de mensheid moet overwinnen, stapelen zich op. Elk land en elke regio plooit terug op zichzelf en probeert de eigen maatregelen zo goed en zo kwaad mogelijk toe te passen, waarbij het welzijn van de bevolking vooropstaat. Nochtans kunnen er veel lessen getrokken worden uit deze crisis, want de solidariteit – niet zozeer tussen individuen, maar tussen verschillende landen – is de voorbije maanden sterk op de proef gesteld. Het is echter niet de bedoeling om dit editoriaal te wijden aan morele bedenkingen over de gevolgen van de globale gezondheidscrisis. Ik hou ze dan ook voor mezelf.

Als er daarentegen één aspect is waarover de voorzitter van het redactiecomité van *architraaf* zich moet bekommeren, is het de culturele dimensie van deze pandemie. De culturele sector is ontegensprekelijk een van de sectoren die het deze dagen het hardst te verduren krijgt. Theaterzalen kunnen ons niet meer in groten getale ontvangen, kunstgalerijen blijven gesloten, commerciële partners kampen met financiële problemen ... Kortom: alle lichten lijken op rood te staan, waardoor een belangrijk deel van ons maatschappelijk leven 'on hold' is gezet. Maar wat voor toekomst heeft een samenleving zonder cultuur? We gaan uiteraard niet akkoord met het alomtegenwoordige idee dat cultuur slechts een eenvoudig middel tot ontspanning is, en dus hebben we alles in het werk gesteld om onze gebruikelijke koers aan te houden, dit magazine verder af te ronden en ervoor te zorgen dat er ook na COVID-19 ruimte is voor de promotie van Belgische architectuur.

Onze voortdurend veranderende samenlevingen focussen zich al een decennium lang (terecht) op de duurzame aspecten van een ecologisch verantwoorde en 'respectvolle' manier van bouwen. Wat uiteraard directe en belangrijke gevolgen heeft gehad voor onze architecturale concepten en modellen. Sinds de coronacrisis zijn er nieuwe noden opgedoken: zich heroriënteren, kwalitatieve publieke (adem)ruimte creëren, rechte trekken wat krom is gegroeid. We zijn met z'n allen aan het beseffen dat de 'lockdown' meer goeds heeft gedaan voor onze planeet en de ozonlaag dan alle manifestaties van klaarblijkelijk getormenteerde adolescenten. Deze crisis zal ongetwijfeld een heilzame impact hebben op onze woonconcepten en de definitie van wat nu precies essentieel en overbodig is. Zullen we misschien een gezondere, autonomere manier van wonen ontdekken die dichter aanleunt bij onszelf en meer in harmonie is met de natuur, op dezelfde manier als toen we onze moestuinen, Ardense bossen, kustgebieden enzovoort herontdekten? Dit is dé kans om onze verstokte gewoonten, die vaak onzinnig en onredelijk zijn, opnieuw vorm te geven. Het is dringend tijd dat we beseffen dat niets vanzelfsprekend is!

Wat er ook van zij: cultuur blijft onze geest voeden en doet de samenleving verder evolueren, niet alleen door te innoveren, maar vooral ook door dingen in vraag te stellen. Cultuur is verweven met ons denken ... En de mens zal nooit zonder gedachten zijn ...

Robert TRESELJ architect en lid van het redactiecomité

De geluidsisolerende gipsplaat
met verhoogde akoestische weerstand.

SINIAT dB

Extra geluidsisolerend

Snel en economisch resultaat

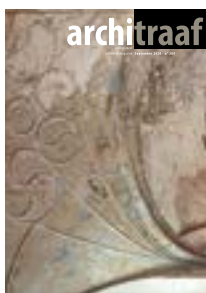

Stootvast

Eenvoudige installatie

www.siniat.be

Korteknie Stuhlmacher Architecten
i.s.m. Callebaut Architecten en Bureau
Bouwtechniek
Kloosterruïne wordt stadsbibliotheek
p 18
Foto © Luuk Kramer

Overzicht

03 Editoriaal

06 Nieuws

12 Te gast bij architraaf Urban Platform

Architectuurprojecten

- 14 Gemengd reconversieproject met bijzondere erfgoedwaarde
- 18 Kloosterruïne wordt stadsbibliotheek
- 24 Crèche Les Ecureuils – Het dak als ankerpunt
- 30 Espace Winson – Historisch landgoed omgetoverd tot publiek domein
- 42 Simplexité – Een woning als een vuurtoren
- 46 Eyecatcher biedt panoramisch uitzicht

Stedenbouw

- 36 Dorpsplein Heer – De ruimte wordt opnieuw publiek ...

BVA

- 34 De erfenis van Leo Van Broeck

Rubriek Cement en beton

- 10 Een betonnen decor voor historische keramiek

Rubriek Recht

- 22 De architect en de wet Breyne

Rubriek Hout

- 26 Laagenergetische duinenhut met architecturale allure

Overheidsopdrachten

- 40 Het UEA of Uniform Europees Aanbestedingsdocument

Rubriek Steen

- 50 Herinrichten is (opnieuw) verzoenen!
De delicate rol van de adviserende stedenbouwkundige

Publireportage

- 39 Organic & Heraklith, een nieuwe kijk op houtwol
- 45 PLS Newton – De Porotherm-binnenmuurlijmsteen voor hogere constructies

VELUX -innovatie: het STUDIO-dakvenster

Wat kan nog beter dan het klassieke comfort van een VELUX-dakvenster? Het STUDIO-venster! Het STUDIO-dakvenster garandeert klanten van installateurs en architecten een intensere natuurlijke lichtinval in hun woning, een panoramisch zicht op hun tuin en een ruimer ogende kamer. De esthetische oplossing koppelt deze waardevolle troeven aan natuurlijke ventilatie via de opengaande ramen aan weerszijden van het vaste middelste raam. Dankzij het unieke kader en het module-installatiesysteem kan het venster met één frame en drie ramen worden geïnstalleerd als een standaard VELUX-dakvenster – voor een lagere prijs dan drie aparte installaties. Vanaf nu hoeven architecten slechts een beroep te doen op één BIM-object en simpele isolatiewaarden voor drie ramen. De twee handmatig draaibare vensters aan weerszijden van een vast venster van dezelfde grootte bieden de eindgebruikers alle flexibiliteit en controle. Meer details vindt u op velux.be.

VELUX Belgium

www.velux.be – tel. +32 (0)10 42 09 09

Deck-VQ® is dé oplossing op maat waar de ruimte voor isolatie beperkt is

De innovatieve ultradunne Deck-VQ® VIP-panelen zijn dé oplossing voor het isoleren van platte daken en terrassen waar de ruimte om te isoleren beperkt is. Recticel Insulation maakt altijd een legplan op maat voor een eenvoudige montage. Hiertoe bestaan Deck-VQ®-isolatiepanelen in vier formaten. Deck-VQ® levert hoge prestaties, is uiterst betrouwbaar en biedt een uitkomst waar traditionele isolatieoplossingen tekortschieten. De Deck-VQ®-panelen hebben een dikte van amper 45 mm met een VIP-kern van 25 mm. Deze VIP heeft een warmtegeleidingscoëfficiënt van 0,006 W/mK, de laagste op de markt.

Recticel Insulation

www.recticelinsulation.be – tel. +32 (0) 56 43 89 43

Renson Linarte Icon: vrijstaande tuinwand

Op zoek naar extra privacy in de tuin? Nood aan een originele afsluiting of windscherm? Of wil je een laag tuinmuurtje, vrijstaande tuinwand, designmuur of zelfs een vaste wand onder je terrasoverkapping (zie foto) met dezelfde strakke verticale afwerking als andere elementen in de tuin en rondom je woning? Dan is 'Linarte Icon' wat je zoekt: een architecturale wand op maat (zowel in de hoogte als in de breedte, tot respectievelijk 2 en 6 meter), bekleed met de Linarte-profielen van Renson. Al kan je ook een van beide zijden laten afwerken met een strakgespannen glasvezelscreendoek. Hoe dan ook: de materiaal- en kleurkeuze kan je perfect afstemmen op je buitenmeubilair. Wil je extra sfeer? Dat kan dankzij ledstrips of houten inserts in de Linarte-profielen.

Renson

www.renson.eu – tel. +32 (0)56 30 30 00

PLS Newton, de Porotherm-binnenmuurlijmsteen voor hogere constructies

Bouwprofessionals stellen de Porotherm-binnenmuurlijmstenen sterk op prijs vanwege hun vele voordelen, maar zijn al langer vragende partij voor een lijmsteen waarmee ze ook hogere constructies kunnen bouwen. Die is er nu met de PLS Newton. Dankzij zijn grotere druksterkte kunnen ontwerpers en aannemers met de PLS Newton constructies tot zes bouwlagen realiseren. Het is met andere woorden de ideale keramische oplossing voor appartementen en utiliteitsgebouwen.

Die grotere druksterkte is het resultaat van een optimale kleisamenstelling en een aangepast perforatiepatroon. De PLS Newton heeft dezelfde thermische prestatie als de PLS 500 en kan uitpakken met een uitstekende verhouding tussen druksterkte en lambda-waarde.

Gedeclareerde gemiddelde blokdruksterkte:
 $f_{mean} = 25 \text{ N/mm}^2$
 Karakteristieke muurdruksterkte: $f_k 8,5 \text{ N/mm}^2$

Meer info:
www.wienerberger.be/plsnewton

Wienerberger nv

www.wienerberger.be

VELUX®

**Verlaag
uw EPB met
niet minder dan
8 punten* dankzij
de intensieve
ventilatie!**

** Afhankelijk
van de Regio.*

VELUX ACTIVE

Automatische bediening van
VELUX INTEGRA® dakvensters,
gordijnen en rolluiken via slimme
sensoren.

with
NETATMO

New

VELUX dakvensters, de essentie voor daglicht en verse lucht.

Elektrische INTEGRA® dakvensters zorgen voor een optimale natuurlijke lichtverdeling en een efficiënte ventilatie dankzij het schoorsteeneffect.

Voeg het VELUX ACTIVE startpack toe en geniet van een automatische bediening van de VELUX producten die het binnenklimaat in de woning opmerkelijk verbetert.

Meer info op pro.velux.be

Exceed Expectations met Cementex

Onze wanden krijgen het vaak hard te verduren in ons dagdagelijks leven. We verwachten steeds meer en beter: betere stootvastheid, verhoogde akoestische waarden, rechtstreekse bevestiging ... "Als fabrikant van gips- en vezelcementplaten willen wij voldoen aan deze eisen, meedenken met de klant en de verwachtingen overtreffen", klinkt het bij Siniat. Het ontwikkelde hiervoor Cementex, een plaat die twee sterke eigenschappen combineert, waardoor deze uitermate geschikt is voor extreme omstandigheden.

De Cementex-vezelcementplaat heeft een uitzonderlijke sterkte en duurzaamheid die in bijna elke omgeving gebruikt kan worden. Denk maar aan vochtige en natte ruimtes, kamers of gangen met hoge impactbelasting of zelfs buiten voor terrasoverkappingen.

Meer weten over Cementex? Ontdek er alles over op siniat.be

Siniat

www.siniat.be

De duurzame rotswolplaat Rock4All

Of je nu een scheidingswand, voorzetwand of een spouwmuur wil isoleren, met Rock4All ($\lambda = 0,035 \text{ W/m.K}$) zit je gebeiteld. Deze innovatieve rotswolisolatie van Knauf Insulation combineert technische specificaties met duurzaamheid en optimaal gebruiksgemak. De Rock4All-rotswolisolatie en haar natuurlijke, bruine kleur worden net als de glaswol van Knauf Insulation gemaakt met ECOSE® Technology, een 100% natuurlijk bindmiddel zonder toegevoegde chemicaliën zoals formaldehyde, fenol of acrylaten. De Rock4All-platen met brandklasse A1 behoren, net als de onbeklede glaswol van Knauf Insulation, tot de hoogste klasse op het vlak van brandveiligheid. Bovendien is de isolatie waterafstotend en kan ze, dankzij haar sterke minerale vezels, een goede drukweerstand en klemkracht voorleggen.

www.knaufinsulation.be/nl/producten/rock4all

Knauf

www.knauf.be – tel. +32 (0)4 273 83 11

De nieuwe MasterPatio van Reynaers Aluminium, een meesterlijke creatie

Het nieuwe MasterPatio-gamma van Reynaers Aluminium vult de MasterLine 8-reeks aan. Deze nieuwe generatie schuifdeuren heeft een strak design en biedt topprestaties met superieure thermische isolatie en een verbeterd productie- en installatiecomfort. Met MasterPatio kunnen ontwerpers een strakke gevel creëren, van vloer tot plafond. Vleugelhoogtes tot 3,6 meter en gewichten tot 400 kg voor bewegend glas en tot 1200 kg voor vaste ruiten kunnen worden toegepast in veeleisende projecten. Bovendien is de middenstijl van het schuifraam slechts 50 mm breed. Door de omkeerbare vleugels is binnen- en buitenbeglazing met dezelfde profielen mogelijk. Het frame kan volledig worden weggewerkt en de vleugels hebben een zichtbare breedte van 87 mm, net als de MasterLine 8. Met de drie MasterPatio-modellen kan je een Minergie- of passiefhuisniveau bereiken.

Reynaers Aluminium

www.reynaers.be

ACO zet met Profiline verder in op drempelluw wonen

Nu ook voor het dakterras

Voor drempelluw woongenot is er naast BFL nu ook Profiline, een lijnafwateringssysteem dat grote hoeveelheden water snel en zonder schade of vuil kan afvoeren op verdiepingsniveau. Profiline voert grote hoeveelheden water af van hoge gevels. En dat met minimale opspatting van vuil en zand. Ook smeltwater wordt opgevangen door Profiline. Dankzij dit systeem zijn waterplassen langs de gevel uit den boze. Bovendien kan de opgelegde drempel van 15 cm met Profiline verlaagd worden naar 2 cm. De binnenruimte is hiermee beschermd tegen indringend water.

Profiline zorgt voor afwatering van gevels, dakterrassen, daktuinen en groendaken.

Meer info op: new.aco.be/profiline

ACO Passavant nv

www.aco.be – tel. +32 (0)52 38 17 70

nieuw

PLS *Newton*

Met PLS Newton
zit je bouwproject in de lift.

1. Extra druksterkte
2. Alle voordelen van Porothersm PLS
3. Dé keramische bouwoplossing voor appartementen en utiliteitsgebouwen

Bouwen tot
6 bouwlagen hoog

Handige N_{Rd} -berekeningstool beschikbaar

Wienerberger ontwikkelde een tool voor de berekening van verticaal belaste metselwerkwanden volgens Eurocode 6 (NBN EN 1996-1-1 + ANB).

Uittreksel uit *Tussen verleden en heden: eigentijdse keramiek in het Centre Kéramis*
zie www.febelcem.be, rubriek *Blik op beton*

Meer info over cement- en betontoepassingen: www.febelcem.be en www.infobeton.be

Een betonnen decor voor historische keramiek

Foto © Alexandre Van Battel

Het Centre Kéramis exposeert én vrijwaart de resten van wat destijds een van de grootste aardewerkfabrieken van België was: Royal Boch in La Louvière. Voor dit project bundelde de tijdelijke architectenvereniging Coton – De Visscher – Lelion – Nottebaert – Vincentelli verschillende talenten om alle facetten van dit inspirerende gebouw te kunnen omarmen. Binnen in het Centre Kéramis vind je overal zichtbeton. De buitengevels springen eveneens in het oog dankzij de artistieke ingreep van Jean Glibert. De bepleistering dekt bijna 4.000 m². Ze werd aangebracht op metselwerk van betonblokken en toont twee texturen, waardoor er een motief ontstaat dat refereert aan de haarscheurtjes ('craquelé') die je soms ook ziet op keramiekwerk.

Foto © Marie-Noëlle Boutin

No more space to insulate

Ultradunne vacuümisolatie veilig beschermd door harde PIR-platen voor platte daken en terrassen

Met zijn extreem thermisch isolatievermogen van 0,006 W/mK in de kern en maximale dikte van amper 45 mm, is Deck-VQ® dé oplossing voor het isoleren van platte daken en terrassen waar de ruimte om te isoleren beperkt is. Performant isoleren zonder moeite, het kan.

Voor meer informatie kunt u terecht op www.recticelinsulation.be of volg [#spacetoinsulate](https://twitter.com/spacetoinsulate)

FEEL
GOOD
INSIDE

RECTICEL
insulation

Urban Platform

Maliestraat 50, 1050 Elsene
tél. +32 (0)2 502 73 28
www.urbanplatform.com

Urban Platform werd opgericht in 2002 en is een bureau dat zich toespitst op architectuur en stedenbouw, waarbij het de unieke band tussen beide tracht te doorgronden en te versterken. Het profileert zich als een operationeel platform met een brede waaier aan competenties en creatieve zielen, wat uitmondt in de realisatie van gevarieerde architecturale en stedenbouwkundige projecten, zowel qua omvang als qua programma – bij voorkeur in een stedelijke omgeving.

“Als architecturale uitdaging nummer één van de voorbije decennia is het stedenbouwkundig vraagstuk een essentieel criterium in de globale projectbenadering”, klinkt het bij Urban Platform. “Als je aan de slag gaat in een stedelijke context, kom je onvermijdelijk in aanraking met stedenbouwkundige, sociale, landschappelijke, demografische en technische aspecten, dus het mag niet verbazen dat we daar sterk op inzetten. We starten onze projecten altijd met een diepgaande reflectie over de manier van leven, de leefomstandigheden, de continu veranderende noden die gelinkt zijn aan een bepaalde functie en de algemene maatschappelijke evoluties.”

In zijn zoektocht naar inventieve architecturale oplossingen voor stedelijke projecten op verschillende schalen stimuleert Urban Platform de creatie van een doordachte functiemix, de introductie van dynamische architecturale elementen en de ‘recyclage’ van het bestaand stedelijk weefsel, in combinatie met een globale energetische benadering.

Het bureau telt twee ‘platformen’:

- Platform 1 bewaakt de creatieve visie van Urban Platform in allerhande architecturale en duurzame projecten, in de vorm van een heuse ‘ontwerpcel’. Deze wordt aangevuld met een ‘uitvoeringscel’ en een doorgedreven projectopvolging om elk concept een homogene architecturale identiteit te kunnen geven.
- Platform 2 legt zich toe op de uitwerking van masterplannen, de inrichting van publieke ruimtes, stedelijke infrastructuurprojecten, strategische stadsvernieuwingsoperaties, stedelijke reconversies en nieuwe ontwikkelingen. Deze afdeling focust zich eveneens op haalbaarheidsstudies in het kader van een architectuurproject om het bouwprogramma optimaal af te stemmen op de eisen van de bouwheer en de huidige marktsituatie.

© Milosz Siebert

2

© G. Dekinder

4

© Tim Van de Velde

1

© Miłosz Siebert

3

© Nath. Van Eygen

5

1 Fancy Headquarters
Seneffe

2 Lutgardis-School
Oudergem

3 Lutgardis-Woningen
Oudergem

4 Pegasus School
Oostende

5 Tenbosch Housing
Elsene

Gemengd reconversieproject met bijzondere erfgoedwaarde

Urban Platform
Realisatie in Tienen

Een duurzame kwalitatieve oplossing bedenken voor een leegstaande school, met respect voor diens historische uitstraling: dat was de uitdaging in dit bijzondere project. De opdracht was veel ruimer dan de renovatie en herbestemming van het oorspronkelijke complex. Zo zijn er ook enkele aanvullende nieuwbouvvolumes opgetrokken, die kantoren, een restaurant en woningen huisvesten. Daarnaast is er een rist bestaande structuren afgebroken om de erfgoedwaarde van de site extra in de verf te zetten, het geheel opnieuw ademruimte te geven en een publieke doorgang te creëren.

Het oude klooster is gerenoveerd en biedt voortaan plaats aan verschillende sociale diensten en bureau ruimtes (coworking). Dankzij de toevoeging van een lift achter een glazen façade kunnen ook gehandicapten vlot alle verdiepingen bereiken. De zolder van dit volume is optimaal benut via de toevoeging van onafhankelijke box-in-boxvolumes, zodat het beschermde dakgebinte intact bleef.

De kapel, die zich naast de nieuwe glazen façade bevindt, is omgevormd tot een (publiek toegankelijk) sociaal restaurant. De keuken, de bar, het sanitair, de berg ruimtes en de gangen zijn ondergebracht in een nieuwe uitbreiding, zodat de eerste verdieping van de kapel volledig kon worden ingericht als eetruimte.

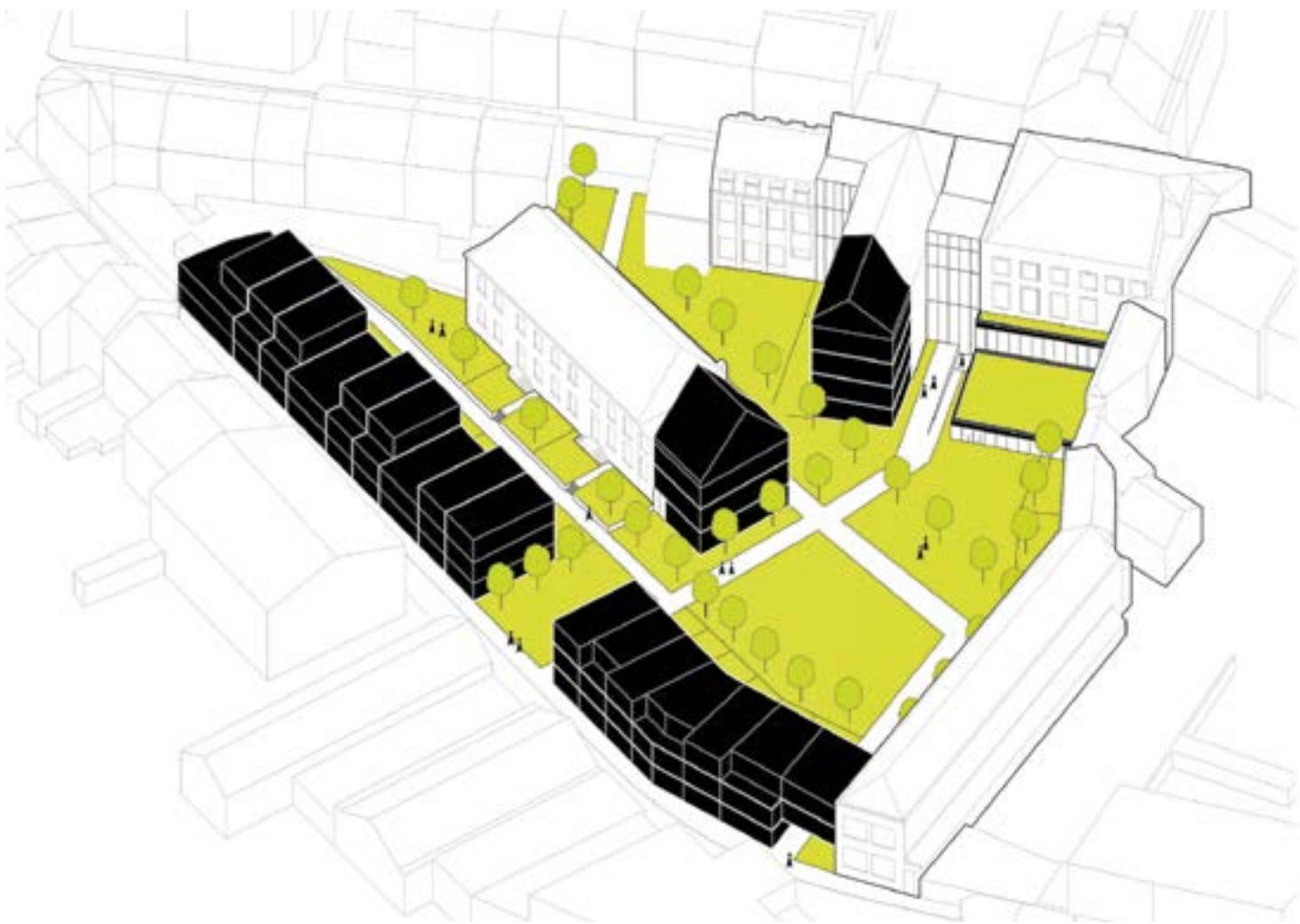
Centraal op de site bevindt zich het Hertogenhuis, dat onder meer plaats biedt aan de oudste kelder van Tienen (13e eeuw) en een centrum voor volwassenenonderwijs ('Open School'). Ook 's avonds gonst het er dus van de

bedrijvigheid. Een gelijkvloerse uitbreiding herbergt onder meer kersverse klaslokalen. Het art-decogebouw, waar zich voorheen het laboratorium van de school bevond, is getransformeerd tot een crèche (gelijkvloers) en een Kind & Gezin-kantoor (eerste verdieping).

In volumetrisch opzicht sluiten de nieuwe entiteiten perfect aan bij de bestaande gabarits. Architecturaal gezien is er geopteerd voor een logische mix van oude en nieuwe elementen. De uitbreidingen zijn uitgerust met een zinken gevelbekleding, grote raampartijen en zwart aluminium schrijnwerk.

Een andere ambitie van het project was de ontwikkeling van diverse woontypologieën (zowel nieuwbouw als renovatie), die op het vlak van materialiteit en bouwhoogte optimaal geïntegreerd zijn in de bestaande context. Zo is de oude schoolvleugel – met het grootst mogelijke respect voor de bestaande bebouwing – gerenoveerd tot een geheel van tien eengezinswoningen met één of twee slaapkamers. Langs de Ooievaarstraat zijn dan weer twee losstaande volumes met negen eengezinswoningen en tien

appartementen opgetrokken, die volledig uit een houtskeletstructuur bestaan. Deze uitvoeringsmethode liet immers lichtere funderingen toe.

Er is ook heel wat aandacht besteed aan de omgevingsinrichting. De site stelt zich opnieuw open voor 'de buitenwereld'. Verharde en beplante zones vormen samen een harmonieus geheel en zijn gestructureerd via gezellige wandelpaden, die passanten en fietsers uitnodigen om het terrein te gebruiken als publieke doorgang.

Urban Platform

Maliestraat 50, 1050 Elsene
tel. +32 (0)2 502 73 28
www.urbanplatform.com

Bouwheer

Aartsbisdom Mechelen-Brussel

Stabiliteit

V2S

Technieken

Istema

Monumentenzorg en erfgoed

Origin

Hoofdaannemer

Cordeel nv

Foto's

© Steven Massart

Kloosterruïne wordt stadsbibliotheek

Korteknie Stuhlmacher Architecten i.s.m. Callebaut Architecten en Bureau Bouwtechniek
Realisatie in Mechelen

Na meer dan veertig jaar leegstand opende het Predikherenklooster in Mechelen opnieuw zijn deuren. Het monumentale pand huisvest sinds kort een stadsbibliotheek, een restaurant, vergaderzalen en leslokalen. De reusachtige zolder met imposante houten dakconstructie is zonder twijfel dé blikvanger van deze nieuwe culturele hotspot.

© Luuk Kramer

© Luuk Kramer

Het barokke 'Predikherenklooster' kende een bewogen geschiedenis. Het werd vanaf 1650 in verschillende fases gebouwd en in de late achttiende eeuw ontwijd, om vervolgens als kazerne, school en militair hospitaal te fungeren. Sinds 1975 stond het complex leeg en veranderde het beetje bij beetje in een indrukwekkende stadsruïne. In 2010 besloot de stad Mechelen het Predikherenklooster te restaureren en de monumentale ruimtes om te vormen tot een openbare bibliotheek. Het duurde echter tot 2014 vooraleer er effectief schot in de zaak kwam. De restauratie- en herbestemmingswerken werden opgedeeld in verschillende fases. Op 31 augustus 2019 vond de plechtige inhuldiging plaats, in het bijzijn van honderden geïnteresseerde Maneblussers.

De ontwerpers opteerden voor een restauratieconcept dat de historische sporen van eerdere verbouwingen, toevoegingen en transformaties maximaal vrijwaarde en in het zicht liet – zowel aan de binnen- als aan de buitenkant. Geen sinecure, want de vele aanpassingen en de jaren van leegstand hadden hun tol geëist. Om de charme en de rijkdom van het complex in stand te houden en zelfs te versterken, omarmden de architecten de bestaande onvolkomenheden. De historische lagen, littekens en sporen van verval maken met hun uiteenlopende texturen en verkleuringen integraal deel uit van de nieuwe ruimtes.

© Luuk Kramer

De buitenkant van het complex onderging een 'zachte restauratie', waarbij de originele kloostertypologie en de traditionele bak- en zandsteenstijl als leidraad fungeerden. Ook bij de inrichting van de nieuwe stadsbibliotheek zijn structurele en ruimtelijke aanpassingen zo veel mogelijk vermeden. Het duurzame installatie- en energieconcept en de manier waarop de bibliotheek is ingericht, gerestaureerd en gerenoveerd zijn maximaal afgestemd op de oorspronkelijke structuur. De oude kloostermuren en -gewelven profileren zich als abstracte kunstwerken en stille getuigen van een woelige geschiedenis.

Op het gelijkvloers is eveneens een gastronomisch restaurant met een buitenterras ingericht. Op de eerste verdieping bevinden zich vergader- en leslokalen, studieplekken en coworkingspaces. De oude kloosterbibliotheek doet voortaan dienst als stille studie- en werkzaal, maar de ruimte die het meest tot de verbeelding spreekt, is ongetwijfeld de grote zolder. Daar zijn de voornaamste bibliotheekcollecties, verschillende werkplekken en de kinder- en muziekbibliotheek ondergebracht. Dankzij een ingenieuze staalconstructie tussen de oorspronkelijke en de nieuwe dakbedekking, die tevens het vernieuwde leien dak draagt, is de originele houten balkstructuur onzichtbaar versterkt en kon hij optimaal geïntegreerd worden in het fraaie interieur. Nieuwe dakkapellen met private leeshoekjes garanderen de brandveiligheid, zorgen voor natuurlijke lichtinval en bieden een prachtig uitzicht over de stad.

"In dit project gaan restauratie, nieuwe interventies, sociale programmering en sfeervolle inrichting hand in hand", besluiten de architecten. "De warme, tijdloze materialen en de tastbare geschiedenis maken dat dit unieke gebouw een veelzijdige openbare huiskamer is voor alle inwoners van de stad."

© Luuk Kramer

© Luuk Kramer

© Luuk Kramer

Korteknie Stuhlmacher Architecten

Pelgrimsstraat 5B – 3029 BH Rotterdam (Nederland)
tel. +31 (0)10 425 9441
www.kortekniestuhlmacher.nl

Callebaut Architecten

Sint-Gerolfstraat 32B – 9031 Drogen
tel. +32 (0)9 395 10 10
www.callebaut-architecten.be

Bureau Bouwtechniek

Kammenstraat 18 – 2000 Antwerpen
tel. +32 (0)3 231 53 95
www.b-b.be

Medewerkers

Korteknie Stuhlmacher Architecten: Mechthild Stuhlmacher, Arne Weiss, Rien Korteknie, Sjoerd de Boer, Jille Koop, Ainhoe Barron, Ilana Ginton, Leonie Boelens, Antonia Reif, Titus Lammertse, Mark Jongerius, Myra Nijman, Andri Tsiouti, Nicole Chmielinski, Cornelia Bräuer, Brian Murphy, Xianglyu Li, Jara Baarlank

Callebaut Architecten: Wouter Callebaut, Cedric D'Haese, Thais De Pau, Iris Bauwens, Jolien Vermeulen, Laur Van Nieuwenborgh, Maaïke Blancke, Frederik Temmerman, Nicholas Matthijs

Bureau Bouwtechniek: Gert Biebauw, Willem Broekaert, Bert van den Bergh, Gretel De Smet, Glenn Verdyck

Bouwheer

Stad Mechelen

Stabiliteit

ABT en Tri-consult

Technieken

RCR

Aannemers

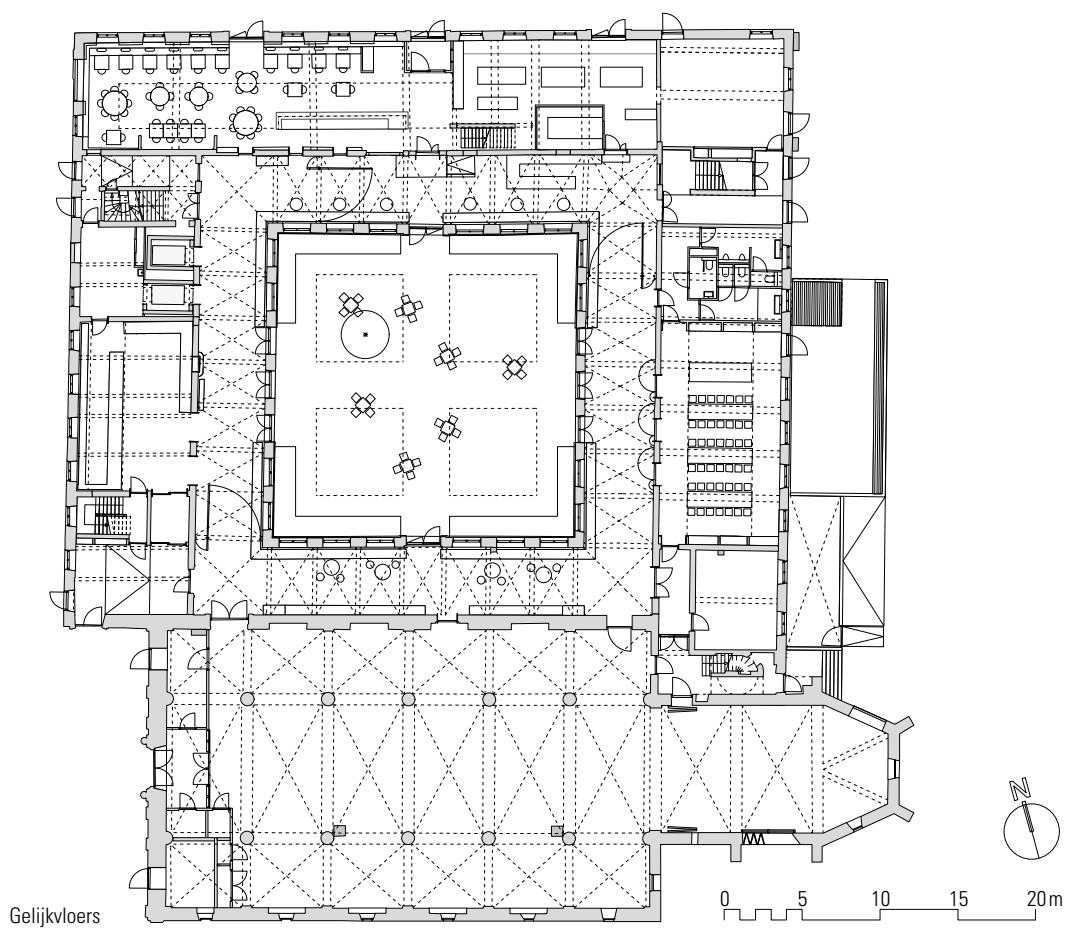
Francois van Broeckhoven en Dieltjens (fase hoogdringende dakwerken)
Renotec (fase A en B: structuur en gevel)
Monument Vandekerckhove (fase C: interieur en installaties)

Foto's

© Luuk Kramer

© Luuk Kramer

Gelijkvloers

Jean-Pierre Vergauwe, advocaat

jp.vergauwe@jpvergauwe.be – Dit artikel kan tevens geraadpleegd worden op de website www.jpvergauwe.be

De architect en de wet Breyne

Zonder dit altijd goed te beseffen, is de architect betrokken bij de wet Breyne, in het bijzonder in het kader van de opleveringsverrichtingen. De wet Breyne is zowel van toepassing op de bouwpromotie als op de algemene aanneming. In dit artikel lichten we de tussenkomst van de architect in het kader van de opleveringsverrichtingen toe en brengen we enkele toepasselijke principes en regels in herinnering.

1. De wet Breyne legt twee opleveringen op: de voorlopige en de definitieve. Deze laatste wordt vaak 'vergeten'.

De oplevering moet aan enkele minimale voorwaarden beantwoorden. Deze worden gedefinieerd in artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 21 oktober 1971 betreffende de uitvoering van de wet Breyne.

Enkel een geschreven en tegensprekelijke akte van partijen levert het bewijs van de oplevering van de werken, zowel de voorlopige als de definitieve oplevering. Echter geldt *"de bewoning of het in gebruik nemen van het gebouw of van de verbouwde of uitgebreide gedeelten ervan, als vermoeden dat de koper of opdrachtgever stilzwijgend de voorlopige oplevering aanvaardt, behoudens tegenbewijs."* (artikel 2 §2).

De koper of de bouwheer wordt eveneens geacht de werken voorlopig of definitief te hebben opgeleverd naargelang het geval, indien hij het schriftelijk verzoek van de verkoper of de aannemer om tegen een bepaalde datum herstellingen uit te voeren zonder gevolg heeft gelaten en indien hij binnen de vijftien dagen die volgen op de aanmaning van de verkoper of de aannemer bij gerechtsdeurwaardersexploot heeft nagelaten om te verschijnen op de datum die vermeld is in dit exploot met het oog op de oplevering.

Deze bepaling is niet van toepassing op de oplevering van de gemeenschappelijk delen van een gebouw.

2. Ter herinnering: de oplevering is een rechtshandeling tussen de bouwheer en de aannemer. De architect neemt hieraan deel – niet als partij, maar als raadgever van zijn cliënt (bouwheer).

De architect heeft echter een zeer groot belang bij deze oplevering, in die zin dat ze een einde stelt aan zijn contractuele verplichtingen, onder voorbehoud van de bijstand van de bouwheer tot op het ogenblik van de definitieve oplevering en dat zij het beginpunt vormt van de tienjarige aansprakelijkheid van de architect (voor zover dit uitdrukkelijk bepaald is in de architectenovereenkomst).

3. Als er werken zijn uitgevoerd door een algemene aannemer, vormt de oplevering voor de bouwheer de ultieme mogelijkheid om de beschermende bepalingen die door de wet Breyne worden voorzien in zijn voordeel in te roepen, alsook de bijbehorende sancties (artikel 13 van de wet van 9 juli 1971).

Hoewel hij geen jurist is, dient de architect zijn cliënt te informeren en bij te staan. Hij zal dan ook nauwkeurig moeten nagaan of de aannemer de wet Breyne en het Koninklijk uitvoeringsbesluit heeft gerespecteerd door er onder meer aan te herinneren dat:

a. De risico-overdracht gebeurt bij de voorlopige oplevering van de werken of, als het over een appartement gaat, voor de voorlopige oplevering van de privatieve delen.

b. De aannemingsovereenkomst de verplichte wettelijke bepalingen moet bevatten, zoals voorzien in artikel 7 van de wet (onder meer de schadevergoeding wegens laattijdige uitvoering of levering, die minstens moeten overeenstemmen met een normale huurprijs, alsook het stellen van een waarborg, dan wel een bankgarantie door de aannemer).

4. In geval van bouwpromotie dient de architect van de promotor te vermijden dat hij de architect van de koper (lees: klant van de promotor) wordt. Hij dient zijn rol als architect-ontwerper van het project en controleur van de werken, hiermee exclusief belast door de promotor, ter harte te nemen. Artikel 19 van het deontologisch reglement legt aan de architect, waarvan de cliënt bouwheer-promotor is, de plicht op om te waken over de belangen van zijn cliënt, binnen de grenzen van het algemeen belang en de legitieme belangen van de gebruikers of toekomstige kopers.

Dat is waarom het aan de architect wordt aangeraden om een oplevering van de werken te bewerkstelligen met de aannemer(s) en de promotor, zonder de kopers waarmee de promotor nadien een oplevering van de werken zal organiseren.

Deze oplevering kan later plaatsvinden, in functie van de verschillende verkopen. De architect heeft er dan ook alle belang bij om de oplevering niet te lang uit te stellen.

Anderzijds zijn de verbintenissen van de promotor ten aanzien van de kopers niet te verwarren met de verbintenissen van de architect.

Deze laatste kan aan de kopers alle middelen die hij ten aanzien van de promotor kan doen gelden tegenwerpen aan de kopers, onder meer de hoedanigheid van de promotor van professionele bouwheer.

Ten slotte bevat de oplevering tussen de promotor en de kopers punten die niet onmiddellijk van belang zijn voor de architect, zoals onder meer de afrekeningen tussen de promotor en de kopers.

Het is ten eerste aangeraden dat de kopers zich laten bijstaan door een architect-expert naar keuze. Deze architect treedt uiteraard geenszins in de plaats van de architect van de promotor.

Het gebeurt echter dat de koper een architect raadpleegt om bijkomende werken of wijzigingen te laten uitvoeren. In dat geval dienen de gedeelde opdrachten en aansprakelijkheden uitdrukkelijk te worden omschreven. Hetzelfde geldt voor de tussenkomst van een interieurarchitect of decorateur.

5. In het geval van een appartementsgebouw zullen de voorlopige en definitieve opleveringen van zowel de gemeenschappelijke als de privatieve delen moeten plaatsvinden.

Artikel 9 van de wet Breyne bepaalt dat de definitieve oplevering van de werken pas één jaar na de voorlopige oplevering kan plaatsvinden, voor zover de definitieve oplevering van de gemeenschappelijke delen reeds heeft plaatsgevonden, inclusief de ingangen, zodat een normale bewoonbaarheid kan worden gegarandeerd.

a. De architect-expert die met het oog op de opleveringsverrichtingen geraadpleegd werd door de mede-eigenaars zal erover waken dat verduidelijkt wordt dat zijn tussenkomst ofwel uitsluitend betrekking heeft op de gemeenschappelijke delen – op verzoek van de syndicus of eventueel van de raad van mede-eigendom – ofwel eveneens op de privatieve delen, maar dan op uitdrukkelijk verzoek van de betrokken mede-eigenaars.

b. Zoals hiervoor reeds gesteld, dient de architect nauwkeurig na te gaan of de bepalingen van de wet Breyne en het Koninklijk Besluit van 21 oktober 1971 werden gerespecteerd. Bovendien dient de architect de basisakte en het reglement van mede-eigendom nauwkeurig te onderzoeken. Deze documenten bevatten noodzakelijke informatie met het oog op de vervulling van de opdracht van de architect, onder meer de omschrijving van de gemeenschappelijke en privatieve delen.

Hij zal uiteraard ook alle contractuele documenten onderzoeken (plannen, lastenboek, uitvoeringsdetails en indien mogelijk de werfverslagen en vorderingsstaten), die hem zeer nuttige informatie kunnen verschaffen.

Artikel 7 van de wet Breyne legt op dat de overeenkomsten *"als bijlage, de nauwkeurige plannen en gedetailleerde bestekken omvatten van de werken waarop de overeenkomst betrekking heeft. De wijze waarop en de materialen waarmee deze werken zullen worden uitgevoerd moeten uitdrukkelijk vermeld worden en eventueel of en onder welke voorwaarden hiervan kan worden afgeweken. Deze plannen en bestekken dienen ondertekend te zijn door een tot de uitoefening van dat beroep in België toegelaten architect en, indien het een appartement betreft, dient een afschrift van de in authentieke vorm opgemaakte basisakte en van het reglement van mede-eigendom toegevoegd te worden"*.

Het is niet uitzonderlijk dat de promotor een zekere terughoudendheid aan de dag legt aangaande het overmaken van deze documenten. Zo gebeurt het dat de promotor bijvoorbeeld enkel een publicitair lastenboek overmaakt dat lang niet alle informatie bevat omtrent het gebouw en de gebruikte materialen.

De architect dient tevens te beschikken over de publicitaire documenten van de bouwpromotie (reclame, folders, enzovoort), die de standingsgraad van het gebouw aantonen – de rechtspraak is van oordeel dat deze documenten en beloften in de contractuele sfeer treden en de verplichtingen van de promotor verduidelijken.

c. De opleveringen van de gemeenschappelijke delen hebben een invloed op de privatieve delen. De architect zal dit vermelden en de noodzakelijke voorbehouden bepalen, teneinde het individuele recht van de mede-eigenaars te laten gelden in het kader van de oplevering van hun privatieve delen.

d. Ook de afrekeningen en in het bijzonder de toepassing van eventuele vertragsboetes worden in principe opgemaakt tijdens de opleveringen van de privatieve delen door de mede-eigenaars en de promotor.

e. De architect neemt alle afwerkings- en herstellingswerken op en bepaalt de termijn waarbinnen deze werken moeten worden uitgevoerd, op straffe van een vertragsboete, wat zeer vaak vergeten wordt.

Het is ten eerste aangeraden dat de kopers zich laten bijstaan door een architect-expert naar keuze.

Crèche Les Ecureuils

Het dak als ankerpunt

Goffart Polomé architectes

Realisatie in Loverval (rue de la Brasserie)

Deze markante kinderopvang bevindt zich aan de rand van een bos en is volledig naar de natuur gericht. Hij biedt de aanwezige kinderen een gezond, speels en didactisch verantwoord kader. De architectuur maakt optimaal gebruik van de omgeving door de ruimtes maximaal op de feeëriek context te enten. Het volledig gelijkvloerse gebouw springt in het oog dankzij zijn groot, 'gekarteld' dak. Dit laatste fungeert dan ook als absolute blikvanger en ankerpunt bij uitstek in de (natuurlijke en bebouwde) omgeving.

Het project bestaat uit verschillende lagen. De uniforme orangerode vloerbekleding zorgt voor een naadloze overgang tussen de binnen- en de buitenomgeving. De witte muren stralen lichtheid en transparantie uit. De zichtbare houtskeletstructuur heeft veel weg van een gewei. De vorm van het dak karakteriseert het interieur door via de nodige volumetrische variatie voor een gedifferentieerde beleving te zorgen. De zones met de laagste plafondhoogtes huisvesten de intiemere functies (sanitair, verzorgingsruimtes ...), terwijl de zones met een hogere plafondhoogte zijn voorbehouden voor de leefruimtes en de gang. Deze specifieke volumetrie creëert eveneens ingekaderde zichten op de beboste heuvelrug en zorgt ervoor dat het daglicht tot diep in het gebouw kan binnendringen.

De crèche ligt evenwijdig met de straat, waardoor het rationele, open grondplan de functies opdeelt in twee zones: het administratieve dienstengedeelte aan de straatkant en de achterliggende zone die bestemd is voor de kinderen, met een ruimtelijke focus op de beboste heuvelrug. Beide zones grenzen aan een overdekte buitengang. De inkompartijen in de kopgevels zijn op een geborgen, maar heldere manier vormgegeven.

De bouwheer opteerde voor een Design & Build. Alle actoren moesten uit hun comfortzone treden en hun alledaagse gewoontes achterwege laten. Door zichzelf voortdurend in vraag te stellen en blijk te geven van veerkracht en doorzettingsvermogen konden ze de vooruitstrevende architectuur inpassen in het strikte economische plaatje. Ze ontdeden het gebouw van alle overbodige elementen. De kinderopvang heeft zijn specifieke karakter dan ook te danken aan de ongecompliceerde uitvoering. De ruwbouw- en afwerkingselementen zijn grotendeels in het zicht gelaten en dragen bij tot het lijnenspel en de verhoudingen die samen de signatuur van het gebouw vormen.

Laureaat van de Prijs voor meest
beloftevolle jonge architect op de Grote
Prijs Architectuur van Wallonië 2019

Goffart-Palomé architectes

rue Edouard Baillon 1/5
6224 Wanfercée-Baulet
tel. +32 (0)71 41 81 53
www.goffart-polome.com

Medewerkers

Damien Goffart en Brice Polomé (architect-zaakvoerders), Marie Maerckx (architect-vennoot)

Bouwheer

L'écureuil de Loverval

Aannemers

Lixon
TS Construct (houtskeletstructuur)

Foto's

© Marie-Noëlle Dailly

Laagenergetische duinenhut met architecturale allure

wdb-architectuurstudio
Realisatie in Oostduinkerke

Beschutting en geborgenheid bieden: dat is de primaire functie van deze toekomstgerichte houten 'duinenshelter', die de toepasselijke naam 'KABANO' kreeg – niet toevallig Esperanto voor 'hut'. Dat deze uiterst energie-efficiënte BEN-woning ook nog eens optimaal is ingebed in het omringende landschap, maakt het plaatje compleet.

Vitruvius stelde al dat architectuur gebaseerd is op stevigheid, bruikbaarheid en schoonheid. In onze tijd moeten we daar energiezuinigheid en duurzaamheid aan toevoegen, zonder in te boeten aan wooncomfort. Aan het woord is Wim De Beus, die met KABANO zijn eigen droomhuis realiseerde. Deze hedendaagse realisatie bewijst dat een woning – binnen de beleving van de omgeving – ook als kunstobject geconcipieerd kan worden. De stedenbouwkundige ruimte is ingevuld met een herkenbaar artefact, dat creatief omspringt met de opbouw van een kwalitatieve en ecologische leefomgeving. De architectuur draagt bij tot de creatie van een specifieke gemoedstoestand: een gelukkig, rustgevend vakantiegevoel.

De woning is ontworpen op basis van het splitlevelmodel om het niveauverschil in het terrein op te vangen. De inkom en de eetkeuken sluiten aan bij de toegangsweg, terwijl het leefgedeelte zich hoger op bevindt. Grote raampartijen zorgen voor een prachtig uitzicht op het achterliggende duinengebied en een overvloedige natuurlijke lichtinval, waardoor de grens tussen binnen en buiten vervaagt. De woning is volledig onderkelderd. Een deel van de kelder fungeert als opslagruimte voor 12.000 liter regenwater, waarmee de wasmachine, de toiletten en de buitenkraantjes gevoed worden. Op de verdiepningsniveaus zijn drie slaapkamers en twee badkamers ingericht.

Hout voert de boventoon, zowel aan de binnen- als aan de buitenzijde van de woning. De ranke gevels zijn bekleed met sterk geritmeerde, verticale afzeliabeplanking. Bij de realisatie van de basisstructuur opteerde architect-bouwheer

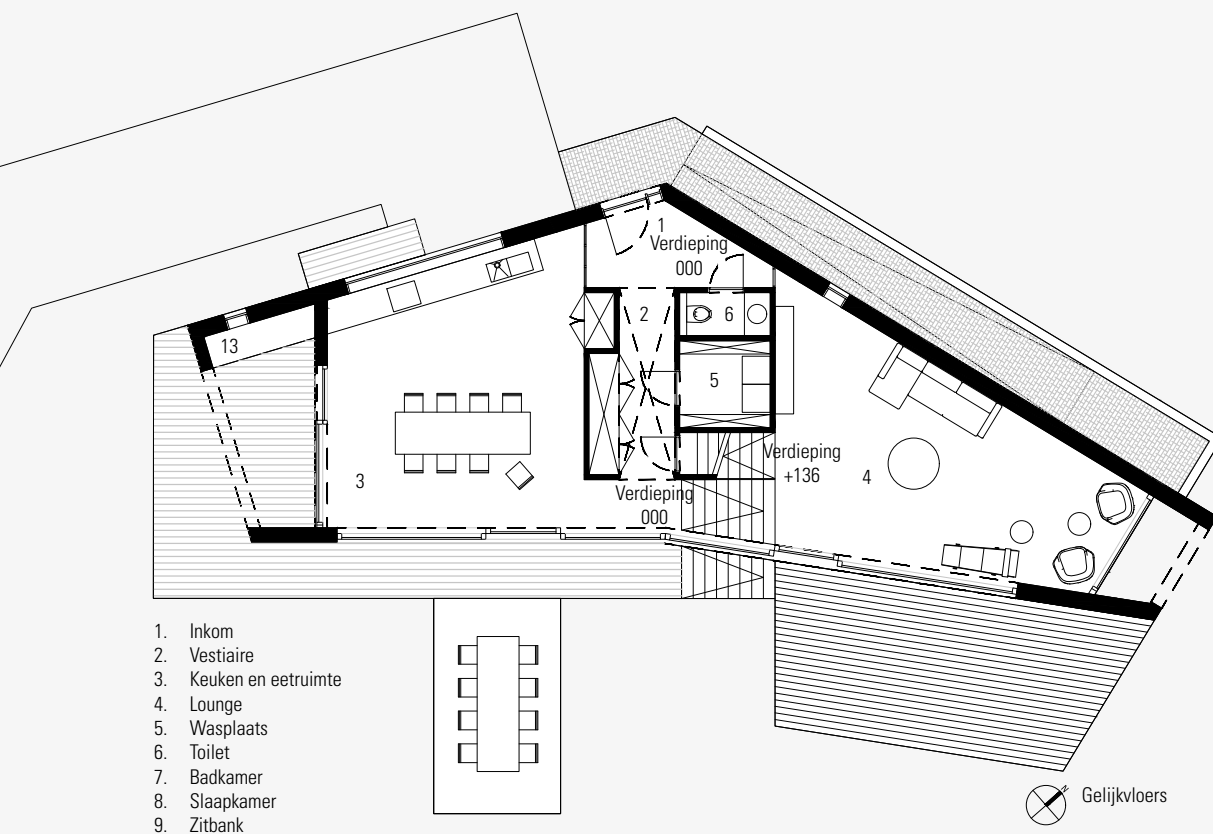

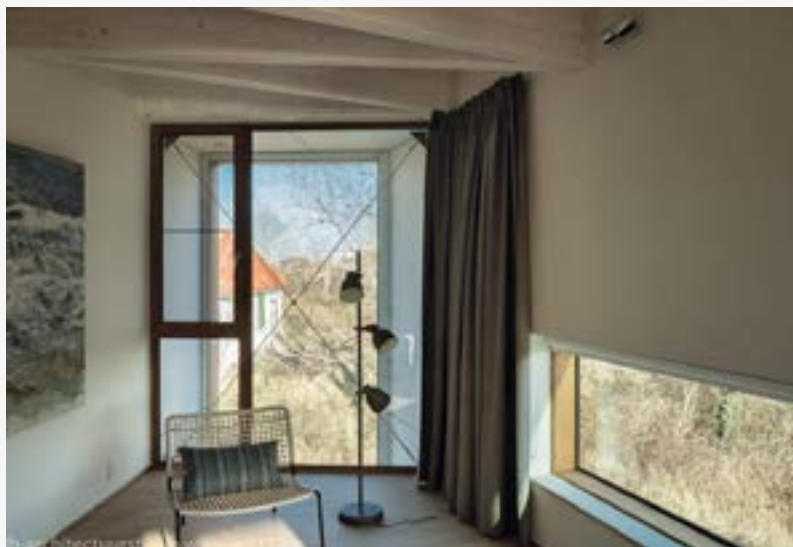

Wim De Beus bewust voor een 'droog' en duurzaam prefabsysteem: Cross Laminated Timber (CLT). Deze constructiemethode heeft tal van voordelen: optimale isolatie, vrij van koudebruggen, een aanzienlijk gereduceerde bouwtermijn, geen droogtijden, sterk en stabiel, beperking van afval op de werf, ecologisch (hout afkomstig uit duurzame houtkap) en brandveilig (het hout heeft een hogere thermische weerstand). Een massieve houtbouw uit CLT is intrinsiek luchtdicht en garandeert een prima akoestiek. Door de dubbele persing zijn de panelen vormvast, maar ze 'ademen' wel. Dat verhindert condensvorming en vochtproblemen en zorgt voor een gezond leefklimaat. Tot slot geniet je als ontwerper van een ongeziene architecturale vrijheid dankzij de grote overspanningen.

KABANO haalt zijn benodigde energie grotendeels uit hernieuwbare bronnen zoals PV-panelen en een warmtepomp, gecombineerd met een zonneboiler en een vraaggestuurd ventilatiesysteem. Het verwarmings- en verlichtingssysteem worden volautomatisch gestuurd door middel van een uitgekiend, op maat gemaakt domoticsysteem met aanwezigheidsdetectie, al kunnen de bewoners desgewenst manuele aanpassingen doorvoeren via een vast touchscreen, een tablet of een smartphone. Als ze geen bedrijvigheid detecteert, gaat de woning volledig in 'slaapstand'. De slimme oriëntatie, de optimaal geïsoleerde en luchtdichte buitenschil en de dubbele beglazing met lage zonnetoetredingsfactor (om oververhitting tegen te gaan) zorgen ervoor dat KABANO ruimschoots aan de BEN-norm van 2021 voldoet.

wdb-architectuurstudio

Woeringenstraat 111 – 9000 Gent

tel. +32 (0)9 222 50 70

www.w111.be

www.kabano.be

Bouwheer

Privé

Stabiliteit

André De Cuyper

Aannemers

Swennen-Fontaine (ruwbouw)

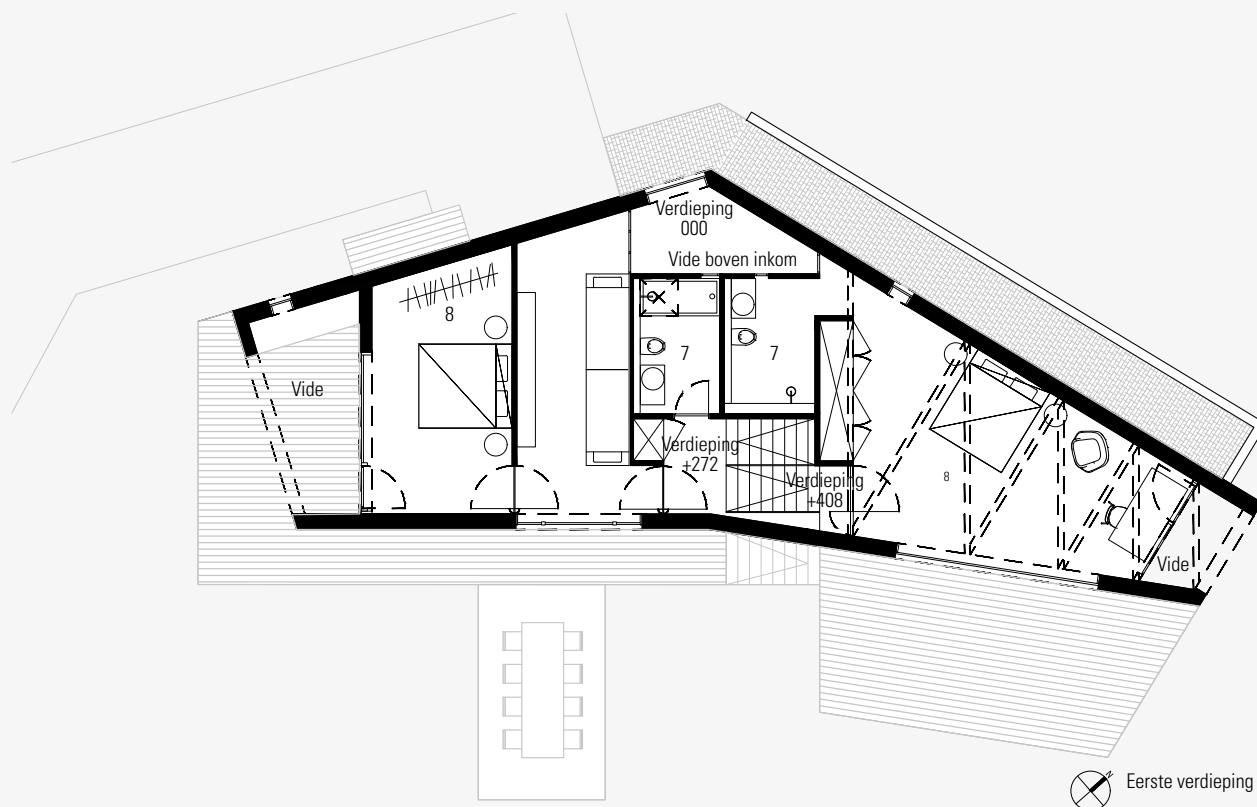
X-LAM Engineering (CLT-structuur)

Laewood, Wouter Laperre

(buitenschrijnwerk in hout)

Foto's

© Wim De Beus

Espace Winson

Historisch landgoed omgetoverd tot publiek domein

THV RESERVOIR A – A+11 – Piron Architectes – Atelier Paysage
Realisatie in Fosse-la-Ville (rue Donat Masson)

In het Naamse Fosses-la-Ville zijn de kantoren en het personeel van het gemeentehuis, het cultureel centrum en het OCMW sinds 2018 ondergebracht in Château Winson, een zeventiende-eeuws landgoed dat enkele jaren eerder aangekocht was door de gemeente. Deze opmerkelijke transformatie ging gepaard met het doorbreken van de hoge baksteenomheining, waardoor de site eindelijk deel uitmaakt van de publieke ruimte. Een symbolische ingreep: het prachtige domein, dat voordien toebehoorde aan een enkeling, is voortaan toegankelijk voor de hele gemeenschap. De besloten ruimte van weleer is omgetoverd tot een unieke ontmoetingsplek.

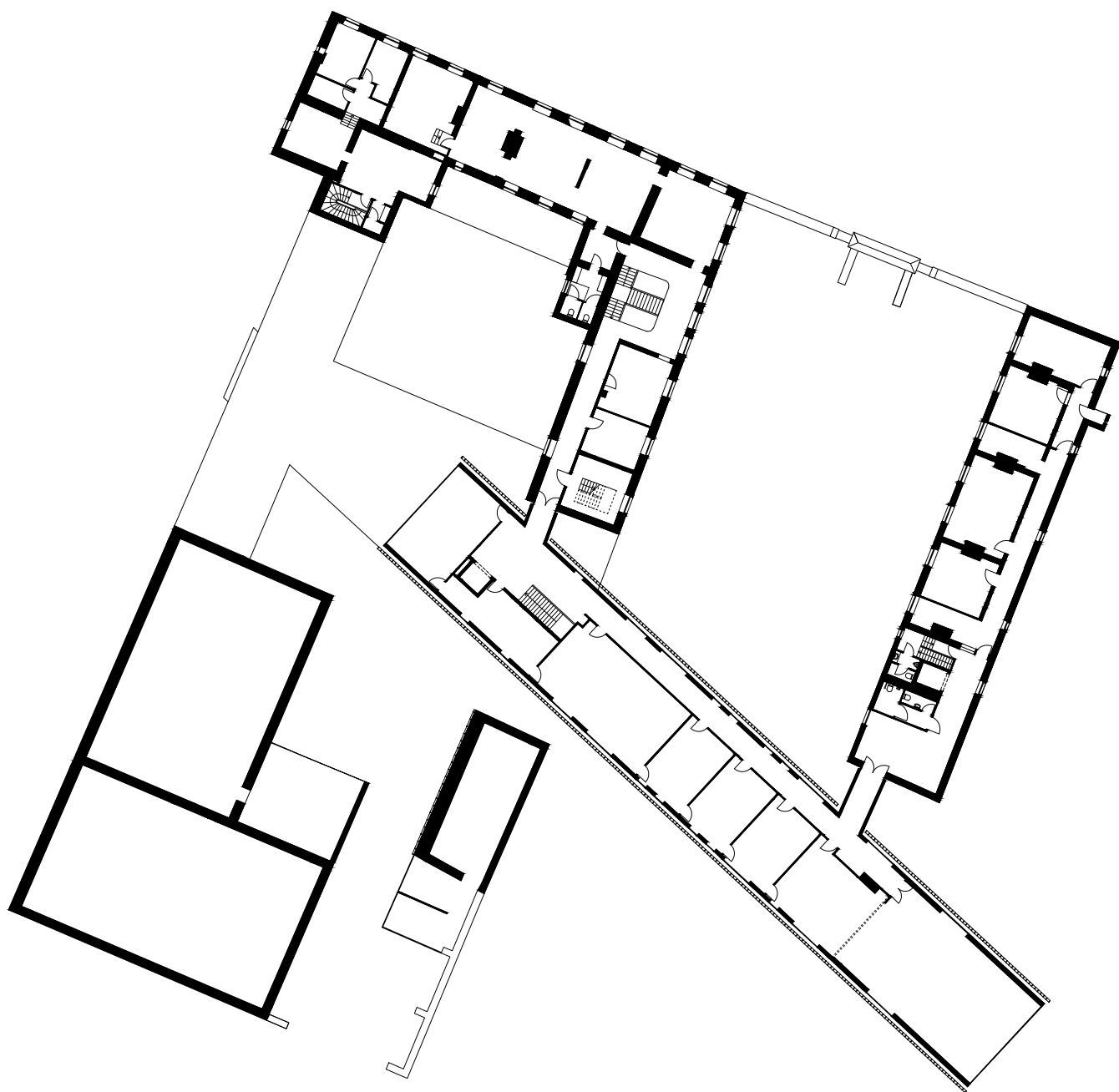
Château Winson huisvest sinds kort niet alleen nieuwe functies, maar wordt ook geflankeerd door een nieuwbouw van 800 m², die loodrecht aansluit op de bestaande bebouwing en die het mogelijk maakt om de interne circulatie te reorganiseren en de inkom naar de stad te richten. Aangezien de architecten de interne buitenruimte wilden laten overvloeien in de publieke ruimte, kozen ze voor een zwevend volume dat nauwelijks zichtbaar is bij het betreden van de site. Het verzoent de dualiteiten die het domein typeren: kasteel/boerderij, vijver/moeras, park/moestuin en grasvlaktes ... — als een sterke as met een herkenbare volumetrie die de dynamiek van de site heroriënteert zonder de leesbaarheid van het bestaande teniet te doen.

Het inkomportaal is verwerkt in het deel van de omwal- ling dat zich het dichtst bij de stad bevindt. De muur omringt een parking met waterdoorlatende klinkers, die de plaats van de oude moestuin heeft ingenomen. De dienstingang wordt gemarkeerd via een inham die omringd is door een kader in cortenstaal en die zo de monotonie van de witgekalkte blinde muur doorbreekt. De architectuur van de nieuwbouw wijkt bewust af van die van de bestaande gebouwen, waardoor de historische entiteiten eens zo sterk tot hun recht komen.

Het zwevende parallellepipedum springt in het oog zodra je de site betreedt. Het is bekleed met een houten rasterstructuur en rust op slanke stalen pijlers. Dit creëert een onbelemmerd zicht onder het nieuwbouwvolume en vergroot de doorwaadbaarheid van het parkdomein, dat fungeert als een volwaardige ontmoetingsplek.

In combinatie met de optimale oriëntatie zorgt de houten rasterstructuur voor maximale zonnewinsten. Hij is ontworpen door kunstenaar Patrick Everaert. Het houten grid, waarvan het patroon evolueert naargelang de blootstelling aan de zon, is voor de ramen geplaatst. Via de toevoeging van enkele bijkomende horizontale ribben ontstond er een subtiële variatie. Dit heeft niet alleen een positieve invloed op de bezonning, maar ook op de geveldynamiek.

De transformatie van het besloten landgoed in een publiek park maakte dat er nood was aan de creatie van extra ingangen. De visuele en fysieke doorwaadbaarheid van de site leek met andere woorden een *conditio sine qua non*. De verharde padjes verbinden de verschillende zones van het park en nodigen de aanwezigen uit om een verkwikkende wandeling te maken en/of onderweg even rustig te verpozen. De nieuwe landschappelijke inrichting ondersteunt een nieuwe vorm van ruimtelijke beleving.

Winnaar van de Erfgoedprijs op de Grote Prijs Architectuur van Wallonië 2019

RESERVOIR A / Architecture

quai Arthur Rimbaud 26 – 6000 Charleroi
tel. +32 (0)71 32 66 14
info@reservoir-a.org

A+11 Atelier d'architectes

boulevard Audent 31 boîte 35 – 6000 Charleroi
tel. +32 (0)71 561 601
aplusonz@gmail.com

Piron Architectes

Le Thalès – Aéroport
avenue Georges Lemaître, 57 – 6041 Gosselies
tel. +32 (0)71 31 46 20
info@piron-ec.be

Atelier Paysage (Etienne Cellier)

Rue d'Achet, 59A – 5362 Achet (Hamois)
tel. +32 (0)83 611 628
info@atelierpaysage.be

Vennoten en medewerkers (RESERVOIR A)

Julien Dailly en Maguy Malengrez (vennoten),
Boris Paternostre, Nathan Duvivier

Bouwheer

Gemeente Fosses-la-Ville

Stabiliteit en speciale technieken

Piron Architectes

Hoofdaannemer

Duchêne

Foto's

© Marie-Noëlle Dailly

Herman Jult Voorzitter BvA

BvA versterkt en verbindt architecten die het maatschappelijk belang van architectuur binnen een duurzame samenleving ter harte nemen.
Ernest Allardstraat 21 – 1000 Brussel – tel. +32 2 512 25 78 – info@bvarchitecten.be – www.bvarchitecten.be

De erfenis van Leo Van Broeck

Op donderdagavond 13 februari vond in Gent het BvA Nieuwjaarsevent plaats, inclusief een gesprek met Leo Van Broeck over zijn nakende erfenis als Vlaams Bouwmeester. BvA-voorzitter Herman Jult blikte in zijn inleiding terug op een jaar van verandering en vernieuwing voor BvA. Het is dus zeker niet het moment om zelfvoldaan achterom te kijken. Als onafhankelijke beroepsvereniging, zonder subsidies, leggen we de focus op de **architectuurpraktijk**. Wat ons vooral interesseert, is hoe architectuur die een relevant antwoord biedt op de noden van vandaag tot stand kan komen. We zien architectuur immers als het resultaat van een breed gedragen **creatief proces** waarin de architect zelf een belangrijke rol speelt. Maar net dat proces en die rol zijn vandaag volop in verandering.

We beleven momenteel wereldwijd een uniek kantelmoment. We zijn met z'n allen op zoek naar oplossingen voor de klimaatcrisis die ons bedreigt. Dat maakt ons onrustig en ongerust. We beseffen dat de wijze waarop we de zaken nu aanpakken beslissend zal zijn voor de planeet en voor de leefkwaliteit van de volgende generaties. Ook de bouwwereld is volop in deze existentiële transitie terechtgekomen. Bij de BvA vinden we dat architecten hun verantwoordelijkheid moeten opnemen en het voortouw moeten nemen. Maar om verschillende redenen is dat vandaag niet het geval.

Klimaatactivisten, academici, politici... verkondigen graag hun mening en discussiëren over al dan niet haalbare doelstellingen. Wij hebben daar weinig boodschap aan. Wij willen er daadwerkelijk iets aan doen. We hebben als vereniging met volle overtuiging de verklaring van Davos ondertekend en pleiten voor een dringende, goed doordachte Baukultur.

Het zit in het DNA van de architect om geïntegreerde oplossingen te zoeken voor complexe en soms onvolledig geformuleerde opdrachten om en dat te doen met beperkte financiële middelen. Wij gebruiken tools en methodes om dit samen te doen met uiteenlopende betrokkenen: ontwerpers, opdrachtgevers, bouwers, materiaalproducenten, bewoners, gebruikers... Indien mogelijk bieden wij ruimte voor experiment en onderzoek. Onze methodiek – een soort 'grafische synthese' – is een aangewezen instrument om samen scenario's te bedenken, ze tegen elkaar af te wegen en er in consensus het beste uit te selecteren. We zijn als architect dus ideaal geplaatst om in de huidige maatschappelijke context – die nu net naar zo een aanpak op zoek is – onze verantwoordelijkheid op te nemen.

Toch stellen we met spijt in het hart vast dat dit nog niet of onvoldoende gebeurt.

Veel architecten zien hun eigen rol nog steeds zoals ze die destijds op school geleerd hebben. Uit de veelvuldige contacten met onze leden leiden we af dat veel jonge stedelijke ontwerp-bureaus al volop een nieuwe weg zijn ingeslagen. Ze maken heel gemakkelijk zinvolle allianties, zijn bereid onze manier van leven en werken ernstig te bevragen en verhogen zo hun creativiteit op basis van voortschrijdend inzicht. Ze zijn op de goede weg.

Maar bij veel kleine bureaus, verspreid over Vlaanderen, horen we vooral veel geklaag. Velen hebben het gevoel dat ze niet gerespecteerd worden en kunnen mentaal en financieel nauwelijks overleven. Ze boksen dagelijks op tegen wat zij ervaren als een allesverstikkende overmacht: machteloosheid tegenover de stortvloed van steeds groeiende en wijzigende reglementeringen en verplichtingen, inconsequent lokaal beleid en hautaine ambtenaren. Hun passie voor het beroep valt weg.

En nu krijgen zij nog de schuld voor het volbouwen van de landelijke verkavelingen en de overal verspreide lintbebouwing, alsof zij de ruimtelijke ordening in Vlaanderen zelf georganiseerd zouden hebben.

Dit plaatst ons als beroepsvereniging voor een dilemma. Is het nog mogelijk en heeft het nog zin te investeren in het omschakelen van al die 'dorpsarchitecten' naar een nieuwe Baukultur? Als we de enorme berg werk inschatten die volgens Europa op korte tijd zou moeten gebeuren om de transitie waar te maken,

dan lijkt het evident om iedereen aan boord te houden. Maar hoe kunnen we iedereen overtuigen? En wil de overheid daar wel aan meewerken? Mogen we dan van de overheid verwachten dat ze zelf ook grondig haar diensten transformeert en activeert? Dat ze 'beleid voeren' eerder ziet als het faciliteren van professionals bij hun creatief werk en onderzoek dan als het doorduwen van zelfbedachte compromissen zonder voorafgaande inbreng van de betrokkenen? Onlangs typeerde een progressieve klimaatbewuste ontwikkelaar op een lezing de werking van het stedelijk ruimtelijk beleid als 'georganiseerde stilstand'. Er is dus nog veel werk aan de winkel en niet alleen bij de architecten.

Dit brengt ons bij de reden waarom BvA op haar nieuwjaarsevent (ex-)Vlaams Bouwmeester Leo Van Broeck uitgenodigde. Wij hebben de voorbije jaren met bewondering en enthousiasme zijn traject als Vlaams Bouwmeester gevolgd en inspiratie geput uit zijn begeistereerde lezingen en zijn scherpe, glasheldere analyses. We houden van zijn terechte kritiek op ons te weinig performante Vlaamse beleid, op onze benedenmaatse ruimtelijke ordening en de daaruit voortvloeiende catastrofale mobiliteit. De overheid is de klimaatzaak noodgedwongen wel genegen, maar ze weigert de consequenties voor de eigen organisatiestructuur onder ogen te zien.

Het ene niveau schuift de zwartepiet liever door naar het andere.

Wij hebben Leo bewust niet gevraagd om eens te meer een lezing te geven om ons te overtuigen van wat er allemaal zou moeten gebeuren. Wij hebben hem uitgenodigd om samen met

ons na te denken over hoe we de gewenste Baukultur zo snel en zo goed mogelijk kunnen implementeren in elke architectuurpraktijk, groot en klein. Hoe we op de beste manier kennis en inzicht kunnen delen. Hoe we als architect opnieuw een rol van betekenis kunnen spelen bij de ingrijpende transitie van de bouwwereld. Hoe we het best onze maatschappelijke verantwoordelijkheid kunnen opnemen. Hoe de klimaatzaak misschien een aanleiding kan vormen om ons beroep opnieuw volwaardig te kunnen uitoefenen.

Kan de BvA helpen om het gedane werk te bestendigen? We engageren ons alvast om hier in de nabije toekomst zeker op terug te komen.

Het zit in het DNA van de architect om met beperkte financiële middelen geïntegreerde oplossingen te zoeken voor complexe en soms onvolledig geformuleerde opdrachten.

Laureaat van de Grote Prijs Architectuur van Wallonië 2019 in de categorie 'Kunstwerk of architecturale ruimte'

Dorpsplein Heer

De ruimte wordt opnieuw publiek ...

Dessin et Construction SRL

Realisatie in Heer / Hastière (place communale en rue Prince Albert)

Het toeristische dorpje Heer is gebouwd op een heuvelflank en is door die unieke ligging begiftigd met weidse vergezichten op prachtige landschappen. Het is dan ook een bijzonder stukje onroerend erfgoed. De herinrichting van het dorpsplein en de rue Prince Albert moet een antwoord bieden op enkele belangrijke vraagstukken, waaronder het reliëf, de verschillende gebruiksmogelijkheden, de toegankelijkheid en de veiligheid (gezien de nabijheid van een snelweg). Anderzijds stimuleert dit markante infrastructuurproject de sociale interactie, doet het het dorpscentrum opnieuw herleven en ondersteunt het lokale initiatieven.

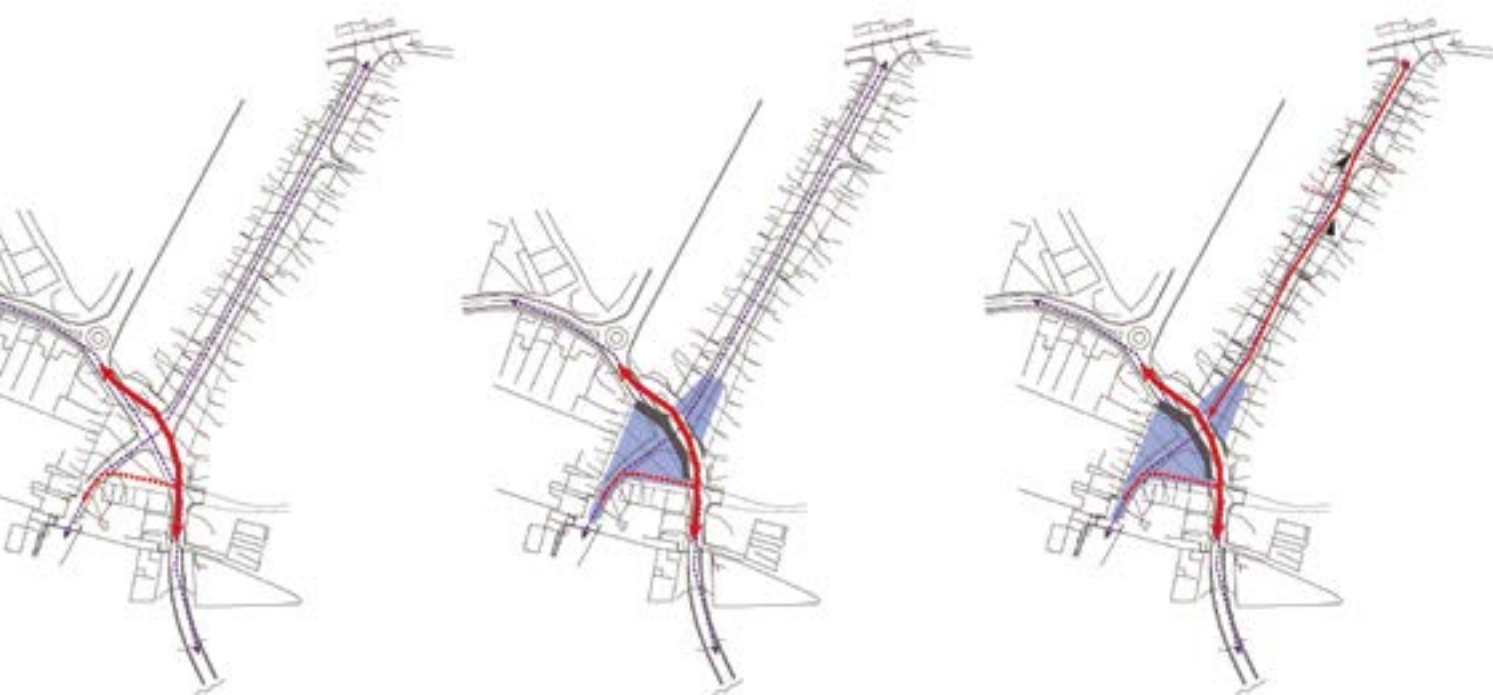
Aan de herinrichting van het dorpsplein van Heer gaat een collectieve denkoefening met de bewoners vooraf. Dit leidde tot een reconfiguratie, een hiërarchisering en een beveiliging van de publieke ruimte door ze te karakteriseren in functie van haar gebruik (doorstroming of langer verblijf). Door het doorgaand verkeer af te leiden naar de rand van het plein en een zone 30 te creëren in de rue Prince Albert gaat het er voortaan een stuk rustiger en veiliger aan toe. De aanpassing van het reliëf brengt een opdeling tussen een lager plein (ontmoetingsplaats, terrassen, marktjes en andere lokale festiviteiten) en een hoger plein (uitkijkpunt, landschappelijke pracht, baken van rust) met zich mee. De circulatiefunctie van het plein is beperkt, zodat niet alleen de publieke ruimte, maar ook de omliggende gebouwen voortaan veel beter tot hun recht komen.

Het reliëf is bepalend voor de gebruiksmogelijkheden van publieke ruimtes. Het dorpsplein van Heer zet deze schijnbaar beperkende factor om in een voordeel via een fraaie inrichting met trapjes, terrasjes en ander straatmeubilair. Het project benutte de landschappelijke troeven van de site om nieuwe tracés voor auto's, fietsers en wandelaars uit te tekenen. Voorts zijn de traditionele scheidingsmuurtjes voor de woningen, die het reliëf structureren, volledig gerenoveerd. Dit alles leidt tot een intrigerend (geo)grafisch patroon.

Het dorpsplein heeft een uitgesproken 'mineraal' karakter. De trapjes, muurtjes en leuningen bestaan uit karakteristieke leisteen. Deze specifieke materialisatie wordt geaccentueerd via dynamische en kleurrijke bestratingselementen, waarvan

het legpatroon het reliëf extra benadrukt. De (schaarse) beplanting sluit aan bij de omgeving van het dorp en matcht wonderwel met de verharde oppervlakte. Koning Auto heeft definitief plaatsgemaakt voor gezellige terrasjes.

Dessin et Construction srl
rue des Francs 78 – 6001 Charleroi
tel. +32 (0)71 43 48 83
www.dessin-et-construction.eu

Medewerkers

Chantal Vincent (architect-stedenbouwkundige),
Yvon Mosseray (ingenieur)
In samenwerking met Anne Mager (ir.-architect),
Dominique Guerrier (landschapsarchitect)
en Trame SCRL

Bouwheer
Gemeente Hastière

Aannemers
Socogetra
Krinkels

Materialen

Ardoisière Herbeumont (leiste)
Carrière de la Hazotte (breuksteen)
Pierre Bleue du Bocq (lijnelementen in natuursteen)
Stradus (lijnelementen in beton)
Interblocs (betonklinkers)
Belurba (zitbanken)

Foto's
© Pascal Thémans

Organic & Heraklith,

een nieuwe kijk op houtwol

Wat duurzame akoestische oplossingen betreft, heeft Knauf een sterke reputatie opgebouwd. De Organic-lijn is dan ook gekend voor haar combinatie van akoestiek en design. Met de integratie van Heraklith-panelen maakt Knauf zijn geluidsabsorberende aanbod nog ruimer én veelzijdiger. Zo vinden architecten, interieurontwerpers en projectontwikkelaars voor elke vraag en elke ruimte de gewenste akoestische oplossing. Een nieuwe commerciële unit binnen Knauf richt zich specifiek tot deze markt.

Deze organische Knauf-panelen zijn gemaakt van uiterst fijn, gemineraliseerd sparrenhoutwol, dat gecoat is met een bindmiddel van cement en kalk (vezel van 1 of 2 mm breed). Daardoor krijgt het materiaal zeer goede mechanische, brandwerende en akoestische eigenschappen. Houtwol voorkomt nagalm en zorgt zowel binnen als buiten voor een ongelooflijk geluidsc comfort.

De Heraklith-houtwolpanelen lenen zich bij uitstek tot een duurzame en kwalitatieve afwerking van plafonds, wanden en andere structurele constructie-elementen. Qua plaatsing kan je kiezen voor een directe bevestiging of plaatsing op een afgehangen onderconstructie. Ze zijn met andere woorden ideaal voor het afdekken van luifels, balkons, kelders, parkeerplaatsen, openbare plaatsen en bedrijfsruimtes. Voor elke toepassing, steun of draagconstructie zijn er geschikte bevestigingsmiddelen voorhanden. Er zijn nog meer keuzemogelijkheden, want je kan telkens kiezen uit rechte of afgeschuinde kanten en een naturel-, witte of geverfde uitvoering. Met hun uitstekende thermische, brandwerende (in bepaalde uitvoering tot EI 180 in combinatie met betonplafond) en akoestische eigenschappen voldoen de houtwolpanelen aan de strenge prestatie-eisen waar gebouwen vandaag aan moeten beantwoorden. Bovendien worden de platen geproduceerd uit milieuvriendelijke materialen: 100% PEFC-gecertificeerd hout en een natuurlijk mineraal bindmiddel.

Het Organic-assortiment speelt dan weer in op de architectonische vrijheid die houtwolpanelen kunnen bieden. Met tal van prints, 3D-reliëfs en kleuren – van trendsettend tot natuurlijk – krijgen wanden en plafonds (in bepaalde uitvoering tot brandstabiliteit 30') een warme, eigentijdse uitstraling, en dat boven op het akoestische comfort. Ideaal voor scholen, kantoren, restaurants, zalen ... Naargelang de specifieke kantuitvoering van het paneel kan het afhangsysteem zichtbaar, halfverzonken of eerder verdoken zijn. Met Organic kan je zelfs plafondeilanden creëren en zo accenten leggen in woon- en werkrumtes.

Sportzaal
School Charmille Schuman

Architect
B612ASSOCIATES

Knauf brengt deze technische innovatie in drie varianten op de markt: Organic (houtwol), Organic Twin (twee lagen houtwol + een laag rotswol) en Organic Mineral (houtwol en rotswol tot 125 mm dikte). Bovendien is Knauf Organic van nature milieuvriendelijk en gezond: 95% van de 100% natuurlijke sparrenhoutvezels komen uit gecontroleerde plantages en worden ontgonnen op minder dan 200 kilometer van de fabriek om de CO₂-footprint zo laag mogelijk te houden. De vezels worden vervolgens geleverd met een verfsysteem dat volledig beantwoordt aan de CO₂-eisen.

Knauf – rue du Parc Industriel 1 – 4480 Engis – Tel. 04 273 83 11
www.knauf.be

Harmony Doumont – Consultant inzake de beoordeling en toewijzing van overheidsopdrachten – h.doumont@dla3.be

Het UEA of Uniform Europees Aanbestedingsdocument

In dit artikel zoomen we in op Europese aanbestedingen en het UEA. Wat is het nut ervan? Hoe creëer je als aanbestedende overheid een UEA-formulier? En hoe kan je er als 'ondernemer' het best op 'antwoorden'? Het UEA is een verplichting als de drempelbedragen voor Europese bekendmaking bereikt zijn. Het is een verklaring op eer om de administratieve last die gepaard gaat met openbare aanbestedingen te verlichten.

Het UEA zorgt ervoor dat de administratieve last niet alleen verkleint voor de inschrijver, die in eerste instantie alleen maar het UEA hoeft toe te voegen, maar ook voor de aanbestedende overheid, vermits het UEA mag worden beschouwd als een a-prioribewijs – een a-prioribewijs dat er geen sprake is van verplichte of facultatieve uitsluitingsgronden, dat de inschrijver in orde is met de betaling van zijn belastingen en sociale lasten en dat hij beantwoordt aan de kwalitatieve selectiecriteria. Pas wanneer de regelmatigheid van de offertes geanalyseerd is en de onderhandelingen afgerond zijn (als het om een onderhandelingsprocedure gaat) zal de aanbestedende overheid de vermoedelijke begunstigde verzoeken om alle bewijsstukken die niet gratis en digitaal beschikbaar zijn over te maken.

OPGELET

HET UEA stelt de aanbestedende overheid in geen geval vrij van de verificatie van de afwezigheid van sociale en fiscale schulden – via TELEMARC en binnen de twintig kalenderdagen die volgen op de deadline voor de ontvangst van de offertes.

Het UEA bestaat uit meerdere onderdelen:

- DEEL I – Informatie over de aanbestedingsprocedure en de aanbestedende overheid of entiteit
- DEEL II – Informatie over de ondernemer
- DEEL III – Uitsluitingscriteria
- DEEL IV – Selectiecriteria
- DEEL V – Reductie van het aantal gekwalificeerde kandidaten
- DEEL VI – Slotverklaringen

BENT U EEN AANBESTEDENDE OVERHEID?

Wanneer u uw openbare aanbesteding lanceert, heeft u de keuze: ofwel stelt u alvast een UEA-formulier op, dat u toevoegt aan de aanbestedingsstukken, ofwel voorziet u niets en laat u het over aan de inschrijvers. Aangezien het de uiteindelijke analyse vergemakkelijkt, is het ten sterkste aangeraden om op voorhand al een UEA-formulier op te stellen.

Als aanbestedende overheid beschikt u over de mogelijkheid om te stipuleren dat een ondernemer, door een algemeen antwoord te formuleren, aangeeft of hij al dan niet aan de selectiecriteria voldoet. In dat geval bent u verplicht om dit duidelijk te signaleren in de aanbestedingsstukken (administratieve clausules en/of aankondiging van de opdracht). Hiervoor kan u de modaliteiten die beschreven zijn in het luik **ik ben een ondernemer** copy-pasten door ze aan te passen aan uw beslissing met betrekking tot het algemene antwoord. (zie kader 'ADVIES' en 'VERDUIDELIJKINGEN').

MODALITEITEN

- Surf naar <http://dume.publicprocurement.be> en selecteer uw voorkeurstaal.
- Antwoord **Ik ben een aanbestedende overheid** op de vraag '*Wie bent u?*'.
- Antwoord **Een nieuwe UEA-aanvraag aanmaken** op de vraag '*Wat wilt u doen?*'.
- Vul het juiste land in en klik op 'Volgende'.
- Doorblader het formulier en antwoord op de vragen in DELEN I en III³.
- In DEEL IV heeft u twee keuzes:
 - Ofwel kiest u ervoor om alle selectiecriteria te gebruiken
 - Ofwel selecteert u de selectiecriteria die voordien vermeld zijn in de administratieve clausules één per één
- Nadat u het formulier volledig heeft ingevuld, klinkt u onderaan de pagina op **Overzicht**. Op die manier krijgt u uw volledige UEA-formulier te zien, dat u kan downloaden in pdf- en/of xml-formaat (het is aangeraden om het in beide versies te downloaden) en dat u vervolgens kan toevoegen aan de aanbestedingsstukken via E-NOTIFICATION.

BENT U EEN ONDERNEMER?

Bent u een aannemer, dienstverlener of leverancier en wil u deelnemen aan een openbare aanbesteding met Europese bekendmaking? Dan moet u het UEA invullen. Maar hoe ga je daarbij het best te werk?

Er zijn twee mogelijkheden:

- 1 | Ofwel heeft de **aanbestedende overheid al een UEA-formulier opgesteld**, dat via E-NOTIFICATION terug te vinden is in de aanbestedingsstukken.
- 2 | Ofwel heeft de **aanbestedende overheid nog geen UEA-formulier opgesteld**.

MODALITEITEN

- Download het formulier via E-NOTIFICATION en sla het op in xml-formaat – als de aanbestedende overheid al een UEA-formulier heeft opgesteld
- Surf naar <http://dume.publicprocurement.be> en selecteer uw voorkeurs taal.
- Antwoord **'Ik ben een ondernemer'** op de vraag *Wie bent u?*
- Antwoord **Een UEA-antwoord aanmaken** op de vraag *Wat wilt u doen?*
- Vul het juiste land in en klik op 'Volgende'.
- Doorblader het formulier en antwoord op de vragen in DEEL II en III⁴.
- In DEEL IV heeft u twee mogelijkheden bij de vraag *Wilt u de selectiecriteria van A tot en met D gebruiken?*

Ofwel **antwoordt u 'NEE'**, tenminste als de aanbestedende overheid die mogelijkheid biedt in de aanbestedingsstukken (aankondiging van de opdracht en/of administratieve clausules).

Ofwel **antwoordt u 'JA'**, in alle andere gevallen.

- Nadat u het formulier volledig heeft aangevuld, klikt u onderaan de pagina op **'Overzicht'**. Op die manier krijgt u uw volledige UEA-formulier te zien, dat u kan downloaden in pdf- en/of xml-formaat (het is aangeraden om het in beide versies te downloaden) en dat u vervolgens kan toevoegen aan uw offerte.

ADVIES EN VERDUIDELIJKINGEN

Advies aan de aanbestedende overheid: geef in de aanbestedingsstukken aan binnen welke termijn een ondernemer de bewijsstukken ter aanvulling van het UEA moet overmaken.

Verduidelijking met betrekking tot het 'gebruiken van alle selectiecriteria' (DEEL IV):

Een ondernemer kan niet op eigen initiatief opteren voor de toepassing van alle selectiecriteria. Als de aanbestedende overheid nog geen UEA-formulier heeft opgesteld, zal hij zich moeten baseren op wat vermeld is in de aankondiging van de opdracht en/of administratieve clausules.

1° Als de aanbestedende overheid deze mogelijkheid biedt, zal de ondernemer verifiëren of hij voldoet aan de selectiecriteria die vermeld zijn in de aanbestedingsstukken. Als hij er gunstig op kan antwoorden en in staat is om de bewijsstukken te verschaffen op vraag van de aanbestedende overheid, kiest hij *NEE – ik wil selectiecriteria A tot en met D niet gebruiken*.

2° Als de aanbestedende overheid in de aanbestedingsstukken aangeeft dat hij deze mogelijkheid niet biedt, dan zal de ondernemer opteren voor *JA – ik wil selectiecriteria A tot en met D gebruiken*. De ondernemer zal bijgevolg criterium per criterium behandelen in DEEL IV, conform de aanbestedingsstukken, en zal enkel focussen op de selectiecriteria die gedefinieerd zijn door de aanbestedende overheid.

Verduidelijking met betrekking tot het ondertekenen van de UEA:

Vermits je sinds 18 oktober 2018 digitaal kan inschrijven op Europese openbare aanbestedingen, hoeft de UEA niet noodzakelijk ondertekend te worden. De ondertekening van het aanleveringsdocument bij het indienen van de globale offerte/inschrijving volstaat om de UEA een officieel karakter te geven.

¹ Onder de term 'ondernemer' verstaan we 'aannemer', 'dienstverlener' of 'leverancier'.

² Ter herinnering: € 5.350.000, excl. btw (werken) en € 214.000, excl. btw (diensten en leveringen).

³ De aanbestedende overheid heeft geen toegang tot DEEL II aangezien dat bestemd is voor de informatie over de ondernemers, noch tot deel V als de openbare aanbesteding in één fase verloopt (selectie en toewijzing).

⁴ De ondernemer heeft geen toegang tot DEEL I, aangezien dat bestemd is voor de informatie over de aanbestedende overheid en de aanbestedingsprocedure, noch tot DEEL V als de openbare aanbesteding in één fase verloopt (selectie en toewijzing).

Simplexité

Een woning als een vuurtoren

URBAN architectes
Realisatie in Sart-Bernard

Een 'eenvoudig' architectuurproject realiseren gaat vaak gepaard met een complexe denkoefening. Om de totale bouwkost – funderingen, structuur, dak, enzovoort – te beperken, ontwierpen de architecten een compact en rationeel volume met een minimale footprint. Ze zochten de hoogte op om de verschillende functies efficiënt te kunnen stapelen, de natuurlijke lichtinval te optimaliseren en het omringende landschap maximaal te vrijwaren.

Het reliëf van het terrein had een cruciale impact op de ruimtelijke indeling. Zo bevindt de voordeur zich logischerwijs op het gelijkvloers en sluit ze rechtstreeks aan op de straat. De inkomhal, die de verschillende verdiepingen van de woning met elkaar verbindt, garandeert ook natuurlijke verlichting op niveau -1 dankzij de grote raampartij aan de straatkant, die haar zuidelijke oriëntatie maximaal benut.

Voor het overige is het gelijkvloers voorbehouden voor de ouderlijke slaapkamer. De halfondergrondse living is opgevat als een lichte en intimistische leefruimte, die rechtstreeks aansluit op de tuin. De bovenverdieping is integraal gewijd aan de kinderen. De verschillende kamers zijn er

gegroepeerd rond een gemeenschappelijke (speel)ruimte die een panoramisch zicht op de glooiende omgeving biedt. Een verticaal 'trappenhuis' garandeert de ruimtelijke samenhang. Een expliciete wens van de bouwheer, die droomde van een 'grafisch' en 'rijzig' volume. De nadruk kwam dan ook op de trap te liggen. Deze wordt ervaren als een structurerend element dat de overgang tussen het drukke gezinsleven en de rustige nachtvertrekken symboliseert. De trap verbindt, zorgt letterlijk en figuurlijk voor diepte en coherentie en creëert visuele ademruimte.

De zwarte leibekleding versterkt de sobere identiteit van de woning en verzekert de landschappelijke inbedding. Er zijn subtiele houten kaderstructuren toegevoegd aan het hoofdvolume om de inkom en het terras op de bovenste verdieping te markeren. Hierdoor ontstaan twee contrasterende 'sferen' die getuigen van de intrigerende visuele interactie tussen het vuurtorenvolume en zijn omgeving. Ondanks de eenvoudige volumetrie en het bescheiden budget zijn de architecten er dus toch in geslaagd om een rijk en veelzijdig woongehele te creëren.

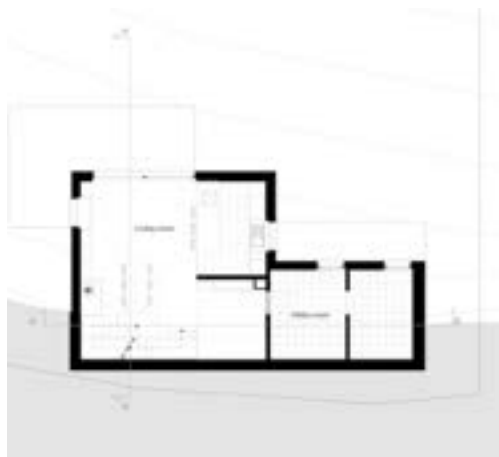
URBAN architectes
 avenue Reine Astrid 70 – 5000 Namen
 tel. +32 (0)81 20 19 49
www.urbanarchitectes.be

Architect-vennoten
 Anthony Seutin, Pierre-Yves Matagne

Bouwheer
 Privé

Hoofdaannemer
 Buro-G

Foto's
 © Julien Forthomme

PLS Newton

De Porothersm-binnenmuurlijmsteen voor hogere constructies

Bouwprofessionals stellen de Porothersm-binnenmuurlijmstenen sterk op prijs vanwege hun vele voordelen, maar zijn al langer vragende partij voor een lijmsteen waarmee ze ook hogere constructies kunnen bouwen. Die is er nu met de PLS Newton.

Dankzij zijn grotere druksterkte kunnen ontwerpers en aannemers met de PLS Newton constructies tot zes bouwlagen realiseren. Kortom: het is de ideale keramische oplossing voor appartementen en utiliteitsgebouwen.

De PLS Newton combineert alle voordelen van de PLS-binnenmuurstenen met een opmerkelijke druksterkte. Die grotere druksterkte is het resultaat van een optimale kleisamenstelling. Bovendien werd het perforatiepatroon van de binnenmuursteen aangepast. Daardoor is het contactoppervlak beter, ongeacht of de lijmstenen halfsteens of op een afwijkende manier op elkaar worden gestapeld. Dat draagt eens te meer bij tot een betere muurdruksterkte.

Bovendien gaat die grotere druksterkte niet ten koste van de thermische eigenschappen, integendeel. De PLS Newton heeft dezelfde thermische prestatie als de PLS 500 en kan uitpakken met een uitstekende verhouding tussen druksterkte en lambdawaarde.

HANDIG OM TE VERWERKEN

De PLS Newton wordt op dezelfde manier verwerkt als de andere lijmstenen uit het Porothersm-aanbod, hetzij met het Porothersm Lijm-Systeem, hetzij met Porothersm Dryfix. Met een gewicht van 16 kilo per stuk is hij minder zwaar dan vergelijkbare producten met dezelfde muursterkte. Ook het standaardformaat 500/138/249 is afgestemd op een maximaal rendement. Het is ook compatibel met

de andere binnenmuurstenen uit de Porothersm-serie. De PLS Newton is tevens gemakkelijk te verzagen of in te slijpen voor de plaatsing van technieken. Dankzij zijn vormstabiliteit zijn er tot slot geen dilatatievoegen nodig.

DE KERNCIJFERS

- Gedeclareerde gemiddelde blokdruksterkte:
 $f_{\text{mean}} 25 \text{ N/mm}^2$
- Karakteristieke muurdruksterkte: $f_k 8,5 \text{ N/mm}^2$

Wienerberger

Wienerberger nv
www.wienerberger.be/plsnewton

Eyecatcher biedt panoramisch uitzicht

WOW architectuur! interieur
Realisatie in Middelkerke

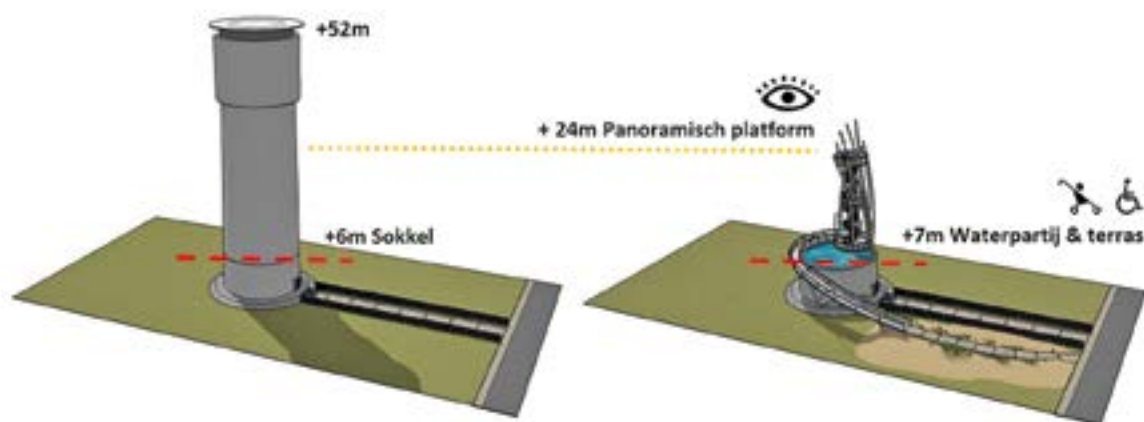

Tussen Middelkerke en Westende liggen de Warandeduinen, een natuurgebied van 32 hectare met een grote variëteit aan vegetatie, zoals uitgebreide struwelen, diverse soorten duin- en helmgrassen, amfibieënpoolen, enzovoort. Om ten volle te kunnen genieten van de plaatselijke fauna en flora is op de sokkel van de voormalige watertoren een publieke uitkijktoren gerealiseerd. Het nieuwe landmark doet met zijn ranke vormgeving denken aan een bundel duingras, die speelt in de wind.

Dankzij de bouw van de Warandetoren kunnen natuurliefhebbers het ongerepte duin- en kustlandschap tussen Middelkerke en Westende voortaan vanuit de lucht gadeslaan. Aangezien het om een beschermd gebied gaat, is er veel aandacht besteed aan ruimtelijke integratie. Om de impact op de omgeving zo klein mogelijk te houden, opteerden de architecten voor een sober materiaalgebruik en kleurtinten die harmoniëren met de natuurlijke context.

De oorspronkelijke watertoren, die lang fungeerde als een van dé symbolen van Middelkerke, is grotendeels afgebroken, al voorzien de technische installaties in

het 7 meter hoge basisvolume de inwoners nog steeds van drinkwater. De eigenlijke uitkijktoren bevindt zich boven op deze robuuste baksteensokkel. Het maaiveld is heringericht en maakt opnieuw deel uit van de beschermde duinhabitat. Een karakteristieke toegangshelling – een verhoogd houten ‘knuppelpad’ dat uitmondt in een brugconstructie – kronkelt rond de massieve kern en leidt bezoekers zo naar een eerste uitkijkplatform. Op het dak van het basisvolume is een kunstmatige vijver aangelegd – niet alleen een knipoog naar de voormalige functie van de resterende constructie, maar evenzeer een verlengde van de bestaande amfibieënpool (inclusief ‘amfibieëntrap’ van het maaiveld naar de vijver).

De Warandetoren is een opvallende verschijning. De structuur van de toren is opgebouwd uit gegalvaniseerde en gelakte buizen – een architecturale verwijzing naar het typische helmgras in de omgeving. Deze ‘sprietten’ ondersteunen de wenteltrap, een rustplatform en het 20 meter hoge panoramaplatform, waar natuurliefhebbers en toeristen ongehinderd kunnen genieten van een weids panoramisch zicht op het beschermde duinengebied, het strand en hinterland. De natuur, het zand en de wind krijgen er vrij spel.

WOW architectuur! interieur

Sint Lievenslaan 216 – 9000 Gent
tel. +32 (0)9 233 24 06
www.wow-architecten.be

Medewerkers

Robby Delobelle, Hannes De Preester

Bouwheer

Gemeentebestuur Middelkerke

Hoofdaannemer

Vanacken Metaalconstructie

Foto's

© WOW architectuur ! interieur

Dit is geen raam.

Dit is FIN-Project Ferro-line in zinkgeel. Een esthetisch statement zonder functionele compromissen. componeer uw eigen perfecte raam in een Finstral Partner Studio bij u in de buurt: www.finstral.com

 FINSTRAL

Invisivent® COMFORT

Creating healthy spaces

Invisivent® COMFORT

Het ultieme comfort in natuurlijke ventilatie

- ☒ Discrete (of onzichtbare) plaatsing boven het raam
- ☒ Snelle en luchtdichte montage
- ☒ Superieur akoestisch comfort
- ☒ Comfortabel en energiezuinig dankzij terugslagklep
- ☒ Optimale luchtkwaliteit dankzij perfect samenspel met Healthbox 3.0

www.renson.eu

www.pierresetmarbres.be

vzw gesticht op 16 februari 1990 ter promotie van Waalse siergesteenten, met actieve ondersteuning van Wallonië.

rue des Pieds d'Alouette 11 – 5100 Naninne – tel. +32 (0) 81 22 76 64 – fax +32 (0) 81 74 57 62 – caroline.perindejaco@pierresetmarbres.be – www.pierresetmarbres.be

Herinrichten is (opnieuw) verzoenen!

De delicate rol van de adviserende stedenbouwkundige

De (her)inrichting van publieke ruimtes en groenzones is een thema dat al meermaals is aangesneden in deze rubriek. In het kader van de Luikse conferenties die *Pierres et Marbres de Wallonie* organiseerde met de GAR (*Groupe d'Archivage et de Recherche*) en de Faculteit Architectuur van de ULiège kwam de Franse stedenbouwkundige Jean-Pierre Charbonneau getuigen over zijn jarenlange ervaring op het vlak van stedelijke politiek, wat onlangs ook resulteerde in de publicatie van een boek¹. Tijdens zijn gepassioneerde uiteenzetting werden we extra geprikkeld door enkele opvallende passages, die we in dit artikel even in herinnering brengen via uittreksels (cursieve fragmenten) uit *Les aventures de Monsieur Urbain*.

Volgens Charbonneau moeten we allereerst het belang van een globale aanpak onder ogen zien, zeker in een stedelijke context. Het is cruciaal om alle factoren in rekening te brengen en alle actoren aan het woord te laten, zonder a priori bepaalde partijen te bevoordelen. Het komt erop aan om een *antwoord te bieden op de complexiteit van het stedelijke leven en de evolutie inzake het gebruik van publieke ruimtes correct in te schatten*. Publieke ruimtes (her)inrichten is dus veel meer dan enkel *het straatmeubilair of de bestratingsmaterialen kiezen* – ook al spelen deze laatste uiteraard een belangrijke rol. De bestratingsmaterialen moeten in technisch opzicht aangepast zijn aan de verschillende gebruiksklassen, maar moeten ook de symbolische waarde van verschillende contexten ondersteunen – sommige pleinen, lanen of straten verdragen immers geen middelmaat of goedkope toepassingen.

Het is met andere woorden belangrijk om de ziel van een plek te vatten en niet louter terug te grijpen naar kant-en-klare technocratische recepten. Steden *bogen op een geschiedenis die*

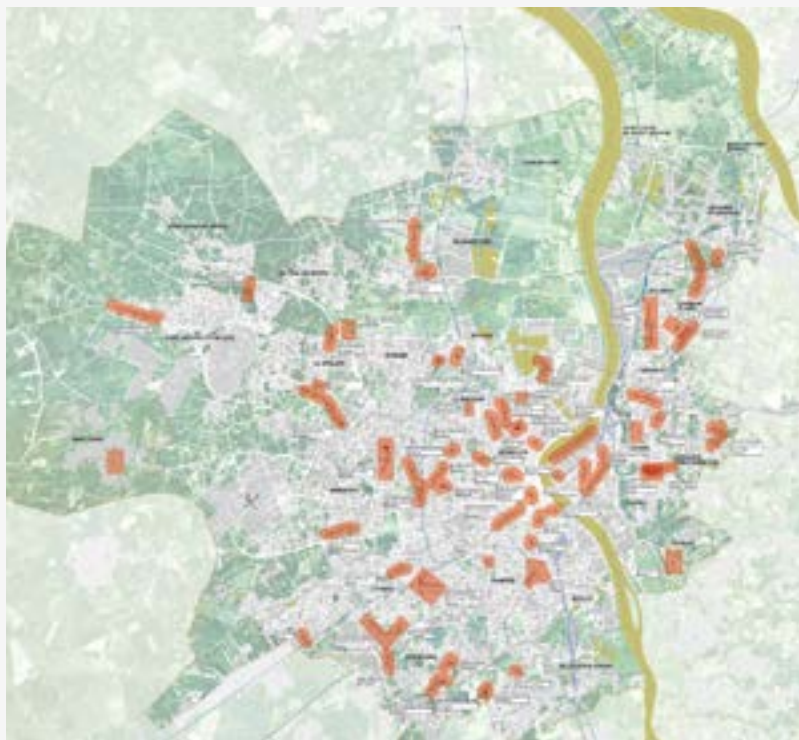

Montreuil: kleine publieke ruimtes in de onmiddellijke nabijheid.

De cover van het boek – © JP Charbonneau

zowel hun psyche als hun uiterlijk gevormd heeft – elke context is anders, bijvoorbeeld wat het beheer van de verschillende gebruikersstromen betreft. In vergelijking met Kopenhagen (waar de fiets koning is) vergt Parijs een volledig andere aanpak, conform de *persoonlijkheid van verschillende stedelijke maatschappijen, in metropolen die volop in verandering zijn*. In de Deense hoofdstad rekent men op de burgerzin van de inwoners, terwijl het in Parijs traditioneel *fysieke elementen zijn die de verschillende gebruiksvormen definiëren* – bijvoorbeeld via de integratie van borduren tussen de circulatiezones. Moeten we dan overal herinrichtingsprojecten opstarten om 'gedeelde' publieke ruimtes (van gevel tot gevel) met een uniforme bestrating creëren? De vraag stellen is ze beantwoorden, want *homogeniteit vloeit louter voort uit enkele eenvoudige basisregels en -principes*. Vervolgens *voedt elke plek zich met de omringende context*.

Kaart van Bordeaux met herinrichtingsprojecten in vrijwel alle stadsdelen.

Luchtfoto van een fraaie publieke ruimte in het Franse Périgueux.

Volgens de auteur hanteren we nog steeds *een ideologie die geënt is op grote projecten* (...) Overheden geven de indruk dat ze de planning, de kosten, het project enzovoort tot in de puntjes beheersen. Maar nadat de beslissing genomen is, laat de effectieve uitvoering vaak jaren op zich wachten (...) In de tussentijd veranderen de sociale, economische en stedelijke context, net zoals de betrokken actoren en de rest van de wereld. We moeten op onze hoede zijn voor dergelijke 'prestigeprojecten', die we niet alleen in het verleden, maar ook deze dagen nog al te vaak zien opduiken in onze steden. We moeten *behouden wat kan en tabula rasa vermijden, want het is een misvatting dat nieuw altijd 'vernieuwend' is en dat oud per definitie 'verouderd' is!* We kunnen makkelijk enkele recente voorbeelden opsommen, waarbij de bestaande inrichting zonder pardon geëlimineerd is – inclusief alle herbruikbare elementen. *Er wordt te veel geld uitgegeven aan te dure en complexe realisaties, die soms regelrecht destructief zijn. Laten we het simpel houden* (...) *Als we minder soortgelijke projecten zouden uitvoeren, zouden we het voordeel hebben dat we bestaande plekken niet verminken, dat we aandacht hebben voor wat er al is en dat we inzien dat we niet per se hoeven te veranderen om te veranderen, dat we vasthouden aan de aanwezige kwaliteiten en gangbare gebruiksvormen. Een goed project is doeltreffend in zijn eenvoud en dus niet schreeuwerig.* Het is zaak om concrete en haalbare doelen te stellen, waarbij *het de bedoeling is om een stad en haar waardevolle publieke ruimtes te herontdekken en continuïteit na te streven op het vlak van paden, bomen, banken en ruimtelijke sferen.*

Vervolgens komt het erop aan om niet eerst minutieus alle kleine details van een globale en complexe problematiek te

bestuderen, waardoor projecten in een soort stilstand terechtkomen, maar om snel te *handelen!* De Franse stedenbouwkundige adviseert om aan de slag te gaan met concrete aspecten en deze deels te voeden vanuit de ervaring, zodat er schot in de zaak komt.

Charbonneau wilde niet ingaan op Belgische voorbeelden – en al zeker niet op de stad Luik, waarvoor hij deze dagen consultant is. Desondanks zoomen bepaalde hoofdstukken van zijn boek onmiskenbaar in op projecten – lees: werken in uitvoering – die betrekking hebben op mobiliteit. *Wat het publieke transport betreft, worden trams krampachtig gepromoot. Men achtte ze zelfs geschikt om volledige publieke ruimtes te (her)definiëren. Zou dat onmogelijk geweest zijn zonder deze 'kans'?* We zullen binnenkort het genoeg hebben om dit aan den lijve te ondervinden ...

In het voorwoord vestigt Michel Lussault de aandacht op een pertinente vaststelling van de auteur, met name *de gapende kloof tussen de complexiteit van de hedendaagse stedelijke realiteit en het simplisme van het lokale beleid, dat ter plaatse blijft trappelen en voortdurend in herhaling valt.* Het komt helaas voor in alle landen, zoals we eerder al aanhaalden in deze rubriek. En om toch nog even de brug te slaan met de natuursteenmaterialen die we hier zo vaak bespreken: het is dringend tijd om de manieren van aanbesteden en de materiaalkeuzes te herdenken en producten en hun toepassingsmethodes te herevalueren – kortom: om het adequate gebruik van natuursteen opnieuw uit te vinden!

^[1] Jean-Pierre Charbonneau, *Les aventures de Monsieur Urbain*, La Tour-d'Aigues, éditions de l'Aube, Bibliothèque des Territoires, 2019, 269 pagina's.

ORGANIC & HERAKLITH

Een nieuwe kijk op houtwol

House of CoDesign, Saint-Ouen (93) - Architecte : Six Architectes

Met houtwol van Organic en Heraklith gebeurt de akoestische correctie op natuurlijke wijze. Samengesteld uit fijne houtvezels beperken deze panelen storende geluiden door hun structuur en opbouw. **Heraklith** elementen met of zonder isolatie worden vaak direct bevestigd op structurele elementen zoals in parkings, balkonnen, kelders en garages. Het **Organic** gamma daarentegen kiest voor architecturale vrijheid door zijn breed aanbod aan uitvoeringen en kleuren. Naakt of bekleed met een laag rotswol, geven deze elementen een warme en hedendaagse uitstraling aan muren en plafonds. Bovendien kan je met Organic en afhangelementen plafondeilanden bouwen die de leef- of woonruimte een extra vleugje originaliteit bieden.

Knauf – Rue du Parc Industriel, 1 – B-4480 Engis – Tel. : 04 273 83 11 – www.knauf.be

KNAUF